



Μαργαρίτα

Δέσποινα

**ΤΙΤΛΟΣ: ΟΙ ΘΕΣΜΟΙ & Ο ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΡΟΛΟΣ  
ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΗΜΟΥ  
ΑΘΗΝΑΙΩΝ.**

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία μελετά τους αναπτυξιακούς θεσμούς και το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης εστιάζοντας στο δήμο Αθηναίων. Το μεθοδολογικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας στηρίζεται στη συλλογή πρωτογενών και δευτερογενών πηγών. Τα δευτερογενή δεδομένα συλλέχθηκαν μέσα από άρθρα και βιβλία, αλλά και από επίσημους διαδικτυακούς τόπους, όπως είναι αυτός του Δήμου Αθηναίων και αφορούσαν στο ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και στους αναπτυξιακούς θεσμούς όπως είναι οι προγραμματικές συμβάσεις, οι αναπτυξιακές εταιρίες, οι διαδημοτικές συνεργασίες, το πρόγραμμα Θησέας κ.α. Παράλληλα αναζητήθηκε υλικό σχετικά με τους αναπτυξιακούς θεσμούς του Δήμου Αθηναίων που αφορούν στη γυναικεία υποστήριξη, την Τρίτη ηλικία, την μετανάστευση, στη νεανική επιχειρηματικότητα κ.α.

Τα πρωτογενή δεδομένα συλλέχθηκαν με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε σε δημότες Αθηναίους, κατά τη χρονική περίοδο 4/10/2009 μέχρι και 14/10/2009. Τα ερωτήματα αφορούσαν την ικανοποίηση των δημοτών από τους αναπτυξιακούς θεσμούς του δήμου τους. μετά την επεξεργασία των αποτελεσμάτων στο πρόγραμμα του excel διαπιστώσαμε ότι ο Δήμος Αθηναίων επενδύει αρκετούς πόρους στην ανάδειξη επιχειρηματικών δράσεων πολιτιστικών αλλαγών, ενώ προσπαθεί να κάνει αρκετή δουλειά στο κομμάτι των μεταναστών οι οποίοι αποτελούν ένα αναπόσπαστο κομμάτι πια του πληθυσμού της Αθήνας. Σε καλό επίπεδο βρίσκεται η υποστήριξη των ηλικιωμένων μέσω ειδικών φορέων πράγμα που σημαίνει ότι η δήμος είναι αρκετά ευαισθητοποιημένος και στο κομμάτι των ατόμων τρίτης ηλικίας.

Αρκετά προβλήματα τα οποία δημιουργούν και δυσαρέσκεια στο κοινό αναφέρονται στο κομμάτι της πράσινης ανάπτυξης . Η Αθήνα αυτή τη στιγμή έχει περιορισμένα πάρκα και χώρους πρασίνου ενώ έχει και αρκετά μεγάλο πρόβλημα με το κυκλοφοριακό .

Ο δήμος λοιπόν θα πρέπει να εξοικονομήσει περαιτέρω πόρους και να τους επενδύσει στους τομείς που υστερεί.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</b> .....	2
<b>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ</b> .....	3
<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	4
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ</b> .....	5
1.1. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ .....	9
1.2. ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ.....	10
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΩΝ ΟΤΑ</b> .....	15
2.1. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ .....	16
2.2. ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ .....	17
2.2.1. ΣΥΣΤΑΣΗ.....	18
2.2.2. ΣΚΟΠΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ .....	19
2.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΟΤΑ.....	22
2.3.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ.....	23
2.3.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ .....	23
2.4. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	24
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ</b> .....	26
3.1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΟΛΙΤΗ .....	26
3.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ.....	34
3.3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ.....	37
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ</b> .....	41
4.1. ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ .....	43
4.2. ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	44
4.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	47
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ</b> .....	48
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</b> .....	60
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</b> .....	62

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να μελετήσει τους θεσμούς και τον αναπτυξιακό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης εστιάζοντας στο δήμο Αθηναίων. Αρχικά θα παρουσιάσουμε τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης της Ελλάδας αλλά και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στους δήμους, προκειμένου για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει τους αναπτυξιακούς θεσμούς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εστιάζοντας στη θεσμική θεμελίωση των αναπτυξιακών αυτών θεσμών, στις τοπικές υποθέσεις ως αντικείμενο των αναπτυξιακών δράσεων, στην κερδοσκοπική δραστηριότητα των ΟΤΑ, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας από τους Ο.Τ.Α, αλλά και στην παραχώρηση δημόσιων υπηρεσιών. Στη συνέχεια αναλύει τις προγραμματικές συμβάσεις και συγκεκριμένα τη σύμβαση με την Ειδήμων-Σύμβουλοι ανάπτυξης και τέλος παρουσιάζει τις διαδημοτικές συνεργασίες.

Το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει στο δήμο Αθηναίων αναλύοντας τα αναπτυξιακά του προγράμματα προς τους δημότες του, τα οικονομικά του στοιχεία και τέλος την αναπτυξιακή εταιρία του δήμου.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναλύει το μεθοδολογικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας, τη συλλογή δηλαδή τόσο δευτερογενών όσο και πρωτογενών πηγών, με τη χρήση ερωτηματολογίου.

Το πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας και τέλος εκτίθενται τα τελικά μας συμπεράσματα.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Τη σημερινή εποχή οι λειτουργίες του σύγχρονου κράτους απεικονίζουν τα πλαίσια και τα όρια μέσα στα οποία κινείται η σφαίρα της δημόσιας ζωής. Η κατανομή των λειτουργιών στο εσωτερικό ενός κράτους, με άλλα λόγια η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διάφορων οργανώσεων της δημόσιας διοίκησης και μεταξύ της κεντρικής εξουσίας και της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί βασικό κριτήριο του βαθμού αποκέντρωσης αλλά και του ιδιαίτερου ρόλου των θεσμών της αυτοδιοίκησης στο κράτος αυτό.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί ένα μέσο έκφρασης της ταυτότητας και των αντιλήψεων περί τοπικής εξουσίας των πολιτών της περιοχής και για τον λόγο αυτό η πολιτική της υπόσταση είναι πολύ σημαντική από μόνη της. Ωστόσο, η πολιτική υπόσταση πραγματοποιείται μέσα από την ενεργό δράση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο των λειτουργιών που έχουν να επιτελέσουν. Η προσφορά βασικών αγαθών και υπηρεσιών υποδομής, η ρύθμιση του τοπικού κοινωνικού και οικονομικού γίνεσθαι και ειδικότερα η παρέμβαση στην αναπτυξιακή διαδικασία διευρύνουν και καταξιώνουν το ρόλο της τοπικής δημοκρατίας.

Χωρίς την ύπαρξη σημαντικών λειτουργιών η επιλογή ενός τοπικού συνασπισμού πολιτικών δυνάμεων με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος έχει περιορισμένη σύνδεση με την εκπροσώπηση της πόλης, του χωριού ή της περιοχής σε υπερ-τοπικό επίπεδο.

Χωρίς σημαντικές λειτουργίες η τοπική εξουσία δρα τις περισσότερες φορές ως αποδέκτης παραπόνων και ως μεσολαβητής προς την κεντρική εξουσία για την κάλυψη των τοπικών αναγκών. Συνεπώς η ταυτότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προσδιορίζεται κυρίως αφενός από τον πολιτικό ρόλο του θεσμού στο σύστημα διακυβέρνησης της χώρας και αφετέρου από το εύρος των λειτουργιών για τις οποίες έχει αρμοδιότητα.

Μάλιστα, οι Hesse και Sharpe<sup>1</sup> σε συγκριτική μελέτη ομαδοποιούν τα συστήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με βάση του βασικούς άξονες του θεσμού. Οι ομάδες οι οποίες διακρίνονται είναι οι εξής: η ομάδα του γαλλικού προτύπου, η ομάδα του αγγλο-σαξωνικού προτύπου, και η ομάδα της βόρειας και κεντρικής Ευρώπης. Στα κράτη της ομάδας του γαλλικού προτύπου ο λόγος ύπαρξης της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι κυρίως πολιτικός και λιγότερο λειτουργικός. Ο θεσμός είναι έντονα πολιτικός και σχετίζεται περισσότερο με την κοινοτική ταυτότητα των πολιτών παρά με την αυτο-κυβέρνησή τους.

Αυτά τα κράτη χαρακτηρίζονται από παραδοσιακά συγκεντρωτικές δομές κατά το πρότυπο της Ναπολεόντιας διοίκησης. Το τεκμήριο αρμοδιότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης για τις τοπικές υποθέσεις, η γενικού χαρακτήρα εποπτεία από τον κρατικό εκπρόσωπο και η έντονη άσκηση πολιτικής πίεσης των αιρετών στην κεντρική εξουσία αποτελούν χαρακτηριστικά του θεσμού της ΤΑ στην ομάδα αυτή. Από την άλλη, στην αγγλο-σαξωνική ομάδα κρατών, έμφαση δίνεται περισσότερο στην παροχή υπηρεσιών, ενώ η τοπική αυτοδιοίκηση έχει υψηλό βαθμό αυτοτέλειας σε σχέση με την κεντρική εξουσία.

Η κεντρική εξουσία και η τοπική αυτοδιοίκηση λειτουργούν ως δύο ξεχωριστές σφαίρες της δημόσιας ζωής, ωστόσο ο πολιτικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι σαφώς υποδεέστερος εκείνου της γαλλικής ομάδας.

Τέλος, υπάρχει και μια τρίτη ομάδα κρατών όπου η τοπική αυτοδιοίκηση διαθέτει την αυτοτέλεια και την έμφαση στην παροχή υπηρεσιών της αγγλοσαξονικής ομάδας, εξίσου όμως σημαντική έμφαση δίνεται στα συστήματα αυτά σ' αυτήν καθ' εαυτή τη λειτουργία της τοπικής δημοκρατίας.

Γενικότερα, οι λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αυξήθηκαν

---

<sup>1</sup> Hesse JI. & Sharpe L.J, 1991, «Local Government in International Perspective: Some Comparative Observations», Baden-Baden



στις περισσότερες δυτικές δημοκρατίες κατά τη μεταπολεμική περίοδο, όπου το πρότυπο στη δημόσια πολιτική ήταν η ανάπτυξη του σχεδιασμού, οι κεϋνσιανού τύπου οικονομικές πολιτικές και η ανάπτυξη του κράτους-πρόνοιας.

Σε αυτό το πλαίσιο έχοντας ως δεδομένη την υπερφόρτωση του σύγχρονου κράτους θεωρήθηκε αναγκαία η αποκέντρωση του εκτελεστικού τουλάχιστον μέρους των περισσοτέρων νέων, προνοιακού χαρακτήρα λειτουργιών.

Την ίδια στιγμή, άλλες λειτουργίες δημόσιου χαρακτήρα ανατέθηκαν σε δημόσιες επιχειρήσεις και άλλες καθ' ύλη αυτοδιοικούμενες οργανώσεις του δημόσιου τομέα. Η επέκταση της κρατικής δραστηριότητας σε νέους τομείς πολιτικής και η ανάπτυξη των λειτουργιών του συνοδεύτηκε από την αύξηση της οργανωτικής ετερογένειας και της πολυπλοκότητας των κρατικών θεσμών. Τρεις μεγάλες κατηγορίες οργανώσεων συνθέτουν την εικόνα του σύγχρονου μεταπολεμικού κράτους: ο κρατικός μηχανισμός, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και οι λοιπές καθ' ύλη αυτοδιοικούμενες οργανώσεις.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και μετά τα δεδομένα αλλάζουν δραστικά. Από την μια διαφοροποιούνται οι οικονομικές συνθήκες, αρχής γενομένης από τη διεθνή πετρελαϊκή κρίση το 1974, και αφετέρου εμφανίζονται δυναμικά νέες θεωρητικές και ιδεολογικές αντιλήψεις και πρότυπα, νεοφιλελεύθερης κυρίως προέλευσης, τόσο στο χώρο της επιστήμης όσο και στο πεδίο της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών.

Η αποτελεσματικότητα, ο ρόλος και τα όρια της κρατικής δραστηριότητας αμφισβητούνται. Οι πολιτικές περιορισμού των κρατικών δαπανών, ιδίως εκείνων προνοιακού χαρακτήρα<sup>2</sup>, οι ιδιωτικοποιήσεις και η απορύθμιση έχουν ως αντίκτυπο τον περιορισμό των λειτουργιών του κράτους και της αυτοδιοίκησης.

---

<sup>2</sup> Pierson C, 1991, «Beyond the Welfare State?, The New Political Economy of Welfare», Cambridge: Polity Press

Η τοπική αυτοδιοίκηση δέχεται ολοένα και περισσότερους περιορισμούς και ελέγχους των οικονομικών της. Ωστόσο ο θεσμός παραμένει ζωντανός και ενεργός και οι λειτουργίες του συνδέονται με την παροχή των βασικών δημόσιων αγαθών συλλογικού χαρακτήρα, όπως δρόμοι, συγκοινωνίες, αυτοκινητόδρομοι, εκπαίδευση, ψυχαγωγία, φυσικός σχεδιασμός και λειτουργίες κοινής ωφέλειας.

Όσο η τοπική αυτοδιοίκηση διατηρεί την ευθύνη βασικού μέρους αυτών των λειτουργιών, πάνω στις οποίες εξάλλου βασίζεται η διατήρηση ενός πολιτισμένου επιπέδου αστικής και αγροτικής ζωής, δεν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος εξαφάνισης ή έστω σοβαρής αποδυνάμωσης του θεσμού. Η μέθοδος της σύγκρισης διοικητικών συστημάτων διαφόρων κρατών με σκοπό την ανάδειξη κοινών αρχών και οργανωτικών σχημάτων (organisational patterns) έχει ιδιαίτερα χρησιμοποιηθεί, χωρίς να έχει θεαματικά αποτελέσματα σχετικά με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικής εξουσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης<sup>3</sup>.

Ελάχιστες λειτουργίες ασκούνται σε κεντρικό επίπεδο και είναι εκείνες που αποτελούν την πεμπτουσία της ύπαρξης του κεντρικού κράτους. Αντίστοιχα, πολύ λίγες είναι οι λειτουργίες εκείνες οι οποίες ασκούνται πάντα από την τοπική αυτοδιοίκηση και είναι εκείνες που αφορούν στις στοιχειώδεις υποδομές της καθημερινής μας ζωής.

Αυτές οι κλασικά και διαχρονικά τοπικές λειτουργίες παραπέμπουν στο γεγονός ότι η τοπική αυτοδιοίκηση υπήρξε, από το δέκατο ένατο αιώνα όποτε και πήρε τη σύγχρονη μορφή της, «ο βασικός μηχανισμός για τη διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών».

Αν όμως εξετάσουμε συγκριτικά το επίπεδο στο οποίο επιτελούνται, οι υπόλοιπες λειτουργίες του σύγχρονου κράτους, όπως παιδεία, υγεία, κοινωνική πρόνοια, χωρικός σχεδιασμός, περιβαλλοντική προστασία, θα διαπιστώσουμε ότι δεν αναδεικνύεται σταθερό ή έστω κυρίαρχο διοικητικό επίπεδο εφαρμογής τους.

---

<sup>3</sup> Dunleavy P., 1984, «The Limits to Local Government», Mac Millan



Η διακρατική διαφοροποίηση και η εσωτερική διάσπαση των περισσότερων δημόσιων λειτουργιών μεταξύ των επιπέδων διοίκησης αυτοδιοίκησης είναι ο κανόνας για τις περισσότερες κρατικές λειτουργίες<sup>4</sup>.

Με βάση τον Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα, ο οποίος αποτελεί το σύνολο των διατάξεων που ορίζουν την οργάνωση και τη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού και ο οποίος αναθεωρήθηκε με την κύρωση του Ν. 3463/2006, οι αρμοδιότητες των δήμων είναι αφορούν στην τοπική ανάπτυξη, το περιβάλλον, την ποιότητα ζωής, την απασχόληση, την κοινωνική μέριμνα αλλά και την οργάνωση της πολιτικής προστασίας. Επίσης οι Δήμοι και οι Κοινότητες αποτελούν γνωμοδοτικά όργανα σε μια σειρά από θέματα όπως η επέκταση του σχεδίου πόλεως και οι κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

Με βάση την αναθεώρηση, που προείπαμε, οι αρμοδιότητες των δήμων διακρίνονται σε δοτές ή κατ'ανάθεση και σε αποκλειστικές. Στις πρώτες αναφέρονται όλες οι αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται για λογαριασμό της κεντρικής διοίκησης όπως π.χ. η τήρηση του δημοτολογίου για λογαριασμό του Υπουργείου Εσωτερικών και στη περίπτωση αυτή ο Δήμαρχος λειτουργεί ως υπάλληλος του Κράτους και στις δεύτερες ανήκουν οι αρμοδιότητες που ασκούνται αποκλειστικά από τους Δήμους και τις Κοινότητες, όπως η κατασκευή και συντήρηση του οδικού δικτύου<sup>5</sup>.

## **1.1. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ**

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση σε τοπικό επίπεδο αποτελεί το επίκεντρο του εκσυγχρονισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο εκσυγχρονισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προάγει την ποιότητα των «τοπικών» υπηρεσιών και

---

<sup>4</sup> Hesse JI. & Sharpe L.J, 1991, «Local Government in International Perspective: Some Comparative Observations», Baden-Baden

<sup>5</sup> Διβάνη Χ., 2006, Νέος Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, Νομική Βιβλιοθήκη

την αποτελεσματικότητα της «τοπικής» δημοκρατίας, καθώς επιτρέπει στους οργανισμούς<sup>6</sup>:

- ✓ τον σχεδιασμό συνολικής στρατηγικής για την τοπική ανάπτυξη
- ✓ την παροχή αποτελεσματικών και με μικρό κόστος υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση της τοπικής κοινωνίας
- ✓ την αποτίμηση της ποιότητας των υπηρεσιών αυτών
- ✓ τη λήψη γρήγορων, αποτελεσματικών και υπεύθυνων αποφάσεων

Η Τοπική Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση ενδυναμώνει τα παραπάνω και σχετίζεται με:

- Τον μετασχηματισμό των «τοπικών» υπηρεσιών για τους πολίτες
- Την ανανέωση της «τοπικής» δημοκρατίας
- Την προώθηση της «τοπικής» οικονομικής βιωσιμότητας.

## **1.2. ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

Ο πολίτης και οι προσδοκίες του, αναγκάζουν πλέον τον ΟΤΑ να κάνει τις ενδεδειγμένες επιλογές και συνιστούν την πρόκληση για αλλαγή στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Για την υλοποίηση της αλλαγής, απαιτείται ικανή ηγεσία και διοίκηση. Η περιορισμένη γνώση της ηγεσίας για τις δυνατότητες των ΤΠΕ, παράλληλα με την περιορισμένη γνώση των στελεχών διοίκησης των ΤΠΕ για τη συνολική κατεύθυνση του ΟΤΑ, αποτελούν τροχοπέδη σε αυτήν την πορεία. Η επαναληπτική διαδικασία συνεχούς ευθυγράμμισης, προϋποθέτει

---

<sup>6</sup> Αποστολάκης Ι., Λουκής Ε., Χαλαρής Ι., 2004, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, ΕΣΔΔΑ - ΕΚΔΔ / ΙΔΕ, Διοικητικός εκσυγχρονισμός, Κείμενα συνεδρίου

την αντίληψη τόσο της στρατηγικής του οργανισμού όσο και της στρατηγική ΤΠΕ, από όλα τα επίπεδα διοίκησης<sup>7</sup>.

Σήμερα, η κουλτούρα των οργανισμών διαιωνίζει τις απαρχαιωμένες γραφειοκρατικές υπηρεσιακές μονάδες. Ο φόβος για την αναδιοργάνωση δημιουργεί αντιστάσεις, όσον αφορά την ολοκλήρωση και κοινή χρήση των συστημάτων από τις διάφορες υπηρεσίες-οντότητες του οργανισμού.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αξιολογεί τα συστήματα πληροφορικής ανάλογα με το βαθμό εξυπηρέτησης των αναγκών και διαδικασιών της ίδιας και όχι αυτών του πολίτη. Τα συστήματα συχνά αξιολογούνται ανάλογα με το ποσοστό του χρόνου που λειτουργούν και όχι με την ικανοποίηση των λειτουργικών απαιτήσεων των υπηρεσιών που εξυπηρετούν. Χρησιμοποιούνται για την αυτοματοποίηση των υφιστάμενων διαδικασιών παρά για τη δημιουργία περισσότερο επαρκών και αποτελεσματικών λύσεων, οι οποίες είναι πλέον εφικτές με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Εξυπηρετούν μεν τις εσωτερικές ανάγκες του οργανισμού, αλλά δεν συνεργάζονται ή επικοινωνούν με τα συστήματα των συνεργαζόμενων φορέων. Σαν αποτέλεσμα, οι πολίτες πρέπει να χρησιμοποιήσουν διάφορες πλατφόρμες για τη λήψη της υπηρεσίας, οι επιχειρήσεις αναγκάζονται να αρχειοθετήσουν πολλές φορές την ίδια πληροφορία και οι ΟΤΑ αδυνατούν να διαχειριστούν κοινόχρηστες υπηρεσίες.

Η αρχιτεκτονική των Συστημάτων Πληροφορικής θα πρέπει να θεωρείται και να σχεδιάζεται ως λογική μετάφραση της στρατηγικής του ΟΤΑ σε σχέση με τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Οι στρατηγικοί στόχοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν<sup>8</sup> :

- Προτεραιότητα στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις και υποστήριξη “e-citizen” και “e-businesses” λύσεων.

---

<sup>7</sup> Καλογήρου Γ., Καρούνος Θ., Καρούνου Β., Κορμπέτης Δ., Πρίφτης Θ., Πρωτόγερου Α., 2006, Δήμοι στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ΚΕΔΚΕ, ΕΜΠ

<sup>8</sup> Καλογήρου Γ., Καρούνος Θ., Καρούνου Β., Κορμπέτης Δ., Πρίφτης Θ., Πρωτόγερου Α., 2006, Δήμοι στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ΚΕΔΚΕ, ΕΜΠ

- Διευκόλυνση της πρόσβασης, ικανοποίηση της ανάγκης ποιοτικών αποτελεσμάτων και ελαχιστοποίηση των προβλημάτων, των λαθών και της δυσαρέσκειας.
- Εκμετάλλευση της πληροφορίας, δημιουργία προστιθέμενης αξίας στις παρεχόμενες υπηρεσίες, μετατόπιση της κουλτούρας προς την ποιότητα και αποτελεσματικότητα και αποκατάσταση του κύρους των δημοσίων υπηρεσιών.

Για την επιτυχία των στρατηγικών στόχων, ο λειτουργικός σχεδιασμός των υπηρεσιών πρέπει να ικανοποιεί τα ακόλουθα κριτήρια :

- Μέγιστη δυνατή διευκόλυνση της πρόσβασης που βασίζεται σε δημοφιλή-διαδεδομένα επικοινωνιακά κανάλια (πχ. διαδίκτυο, τηλέφωνο), με ελάχιστο κόστος πρόσβασης και χρήσης.
- Ελαχιστοποίηση των περιορισμών πρόσβασης που οφείλονται στη γεωγραφική και κοινωνική διασπορά των σημείων πρόσβασης, συνεχής διαθεσιμότητα, υποστήριξη των αλλοδαπών (σε επίπεδο διεπαφών χρήστη, περιεχομένου και φορμών εισαγωγής δεδομένων), καθώς και υποστήριξη των ψηφιακά αναλφάβητων.
- Παροχή εξ' αποστάσεως υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένης της εγγραφής στη χρήση των υπηρεσιών, λήψη στοιχείων πιστοποίησης των χρηστών (username/password, ψηφιακή υπογραφή) και παράδοση των αποτελεσμάτων.
- Ολοκλήρωση υπηρεσιών μιας στάσης που περιλαμβάνει : ένα σημείο πρόσβασης για όλες τις υπηρεσίες, κεντρική διαδικασία εγγραφής για όλες τις υπηρεσίες, μοναδικό περιβάλλον για κάθε υπηρεσία, διαφανή ροή της διαδικασίας ολοκλήρωσης της υπηρεσίας.
- Φιλικό εργονομικό περιβάλλον, ομοιότητα των ηλεκτρονικών φορμών με τις έντυπες με τις οποίες έχει εξοικειωθεί ο χρήσης, σύνταξη *συχνών ερωτήσεων* και απαντήσεων στις ερωτήσεις και πρόβλεψη ανταπόκρισης σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Οι συναλλαγές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τους πολίτες βασίζονται σε έντυπα. Δεδομένων του χρόνου και των χρημάτων που επενδύονται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις έντυπες φόρμες, τα οφέλη της μετάβασης σε ηλεκτρονικές διαδικασίες συλλογής δεδομένων είναι αξιόλογα..

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση όμως, θα πρέπει να εστιάσει σε μια σειρά από ζητήματα που προκύπτουν κατά την υιοθέτηση των Ηλεκτρονικών Φορμών για τη συλλογή δεδομένων. Καταρχήν, η χρήση των Ηλεκτρονικών Φορμών για τις συναλλαγές με τους κρατικούς φορείς προϋποθέτει την θέσπιση ενός νόμιμου συστήματος ηλεκτρονικών υπογραφών. Επίσης, η εισαγωγή και διαχείριση των δεδομένων των Ηλεκτρονικών Φορμών από τα συστήματα πληροφορικής συνεπάγεται την ολοκλήρωση των συστημάτων με τις διαδικασίες συλλογής των δεδομένων. Ο έλεγχος των δεδομένων μιας φόρμας πριν την αποθήκευσή τους εξασφαλίζει την τήρηση των σωστών δεδομένων.

Η ηλεκτρονική υποβολή δεδομένων, φαινομενικά, γίνεται στιγμιαία. Όταν γίνεται χρήση των Ηλεκτρονικών Φορμών πολλαπλές ψηφιακές υπογραφές προστίθενται σε μικρό χρόνο, ενώ οι χρήστες μπορούν να συμπληρώσουν τις ηλεκτρονικές φόρμες οποιαδήποτε ώρα της ημέρας. Αν και τα τεχνικά προβλήματα σχετικά με τη διαχείριση των ζητημάτων αυτών έχει λυθεί, δεν έχουν λυθεί τα οργανωτικά.

Οι Ηλεκτρονικές Φόρμες δεν βελτιώνουν μόνο την εμφάνιση και τη σημασία ενός εγγράφου αλλά και την αξία του. Η ενσωμάτωση «λογικής» δημιουργεί «έξυπνα» έγγραφα, ενώ επιτρέπει τον αυτοματισμό και τον έλεγχο των λειτουργιών διαχείρισης των εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των ευρετηρίων, της δρομολόγησης και της ασφάλειας των εγγράφων, ελαττώνοντας τον εργασιακό φόρτο και επιταχύνοντας την διεκπεραίωση των εγγράφων.

Έργα που υποστηρίζουν την προτυποποίηση των διαδικασιών ανταλλαγής ψηφιακού περιεχομένου, θα είναι κύριου ενδιαφέροντος για τις τοπικές αλλά και τις εθνικές κυβερνήσεις στο άμεσο μέλλον. Το ζήτημα της

προτυποποίησης σχετίζεται τόσο με τη διοίκηση της ροής εργασιών όσο και τη διοίκηση εγγράφων.

Η μείωση των δαπανών που συνεπάγεται η των χρήση Ηλεκτρονικών Φορμών, μπορεί να γίνει αντιληπτή από τα εξής<sup>9</sup>:

- Απαλοιφή ή ελαχιστοποίηση του κόστους εκτύπωσης.
- Απαλοιφή της διπλής εισαγωγής της πληροφορίας και των λαθών καταχώρησης που συνεπάγεται μείωση του εργατικού κόστους.
- Η εφαρμογή κανόνων για την συλλογή ακριβών δεδομένων, αποτρέπει την ανάγκη για επέμβαση και επεξεργασία με το χέρι για τη διόρθωση των λαθών.
- Ο αυτοματισμός της διαδικασίας ελαττώνει το εργατικό κόστος που απαιτείται για την επεξεργασία των φορμών.
- Η παροχή διαδικτυακών υπηρεσιών είναι γενικά πιο προσιτή οικονομικά από την παροχή υπηρεσιών από τον άνθρωπο.

---

<sup>9</sup> Αποστολάκης Ι., Λουκής Ε., Χάλαρης Ι., 2004, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, ΕΣΔΔΑ - ΕΚΔΔ / ΙΔΕ, Διοικητικός εκσυγχρονισμός, Κείμενα συνεδρίου



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ ΤΩΝ ΟΤΑ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ενεργοποιείται και ως αναπτυξιακός θεσμός, παράλληλα με τον κατ' εξοχήν πολιτικό και διοικητικό της ρόλο. Έτσι ως αναπτυξιακός θεσμός είναι φορέας σχεδιασμού και προγραμματισμού της ανάπτυξης στα πλαίσια των διαδικασιών του εθνικού και περιφερειακού προγραμματισμού και ταυτόχρονα από τους κύριους φορείς υλοποίησης αναπτυξιακών προγραμμάτων στην διοικητική της περιφέρεια.

Ο αναπτυξιακός αυτός ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν βγαίνει μέσα από οραματισμό κάποιων φωτισμένων ανθρώπων του χώρου, χωρίς να υποτιμάται η σημαντική συμβολή τους, αλλά από τις ανάγκες που δημιουργεί η προοπτική της Ενωμένης Ευρώπης. Στην προοπτική αυτή το τοπικό επίπεδο αποκτά αυξημένη βαρύτητα, ειδικότερα από την σκοπιά της ανασυγκρότησης των τοπικών οικονομιών και των τρόπων ανάπτυξης. Τούτο ενισχύεται και από το γεγονός ότι πολλές ρυθμίσεις παραμένουν έξω από τα πεδία της κρατικής ευθύνης.

Παρατηρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύει θεσμούς, μη κρατικούς και αποκεντρωμένους, και για να ανταποκριθούν οι τοπικές κοινωνίες στις νέες συνθήκες οφείλουν να αναπτύξουν τις δικές τους πολιτικές και ρυθμίσεις. Στόχοι των πολιτικών αυτών πρέπει να είναι:

- ↓ Ο εκσυγχρονισμός, η σύγκλιση και η προσαρμογή των φορέων προγραμματισμού με εκείνους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ↓ Η αποκέντρωση και η από τα κάτω συμμετοχή στις αποφάσεις (bottom up approach)
- ↓ Η συγκρότηση τοπικών και περιφερειακών θεσμών με αρμοδιότητες και πόρους.
- ↓ Η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην αναπτυξιακή διαδικασία

Έτσι η Αυτοδιοίκηση γίνεται ο «τρίτος εταίρος» στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, θεσμοθετημένος μάλιστα και με την «Επιτροπή των Περιφερειών» και συμμετέχει ουσιαστικά στη διαμόρφωση των

Κοινοτικών πολιτικών και κυρίως στην υλοποίηση των προγραμμάτων σύγκλισης και ανάπτυξης.

## 2.1. ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμβάλει καταληκτικά στην τοπική ανάπτυξη με την αξιοποίηση των πόρων για την ανάπτυξη του οικονομικού τομέα, με την ενημέρωση των πολιτών, με την ανάδειξη δυνατοτήτων τοπικής ανάπτυξης, και με την συμμετοχή σε αναπτυξιακές πρωτοβουλίες με άλλους φορείς

Η ανάληψη Τοπικών Πρωτοβουλιών ανάπτυξης, είναι στις θεσμικές αρμοδιότητες των δήμων. Πρώτον με άμεσες μορφές παρέμβασης (έργα υποδομής, συγκοινωνιακές συνδέσεις, κá), καθώς και επιχειρηματικές δραστηριότητες και δεύτερον με έμμεσες μορφές (κοινωνικού χαρακτήρα παρεμβάσεις με στήριξη ανέργων λόγω κλεισίματος εργοστασίων, έλεγχο τροφίμων, έλεγχο αισχροκέρδειας, κá)

Παρενέργειες και στρεβλώσεις:

α) αναπτυξιακές πρωτοβουλίες όχι πάντα με βάση τοπικές ανάγκες, αλλά με δυνατότητα οικονομικής στήριξης από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους

β) συνθήκες εργασίας με ελαστικές και προσωρινές μορφές απασχόλησης (όχι μόνιμες θέσεις εργασίας).

γ) οι δήμοι γίνονται «όμηροι» της πολιτικής βούλησης των χρηματοδοτήσεων της κεντρικής διοίκησης

Νέα όρια κρατικών ενισχύσεων (δωρεάν άμεσες επενδυτικές ενισχύσεις) με βάση το μέσο κατά κεφαλή εισοδήματα των περιφερειών:

⬇ μικρότερο από 45% κατά κεφαλή ΑΕΠ, δωρεάν ενίσχυση 50% της επένδυσης

⬇ μεταξύ 40%-60%, δωρεάν ενίσχυση 40% της επένδυσης

⬇ μεταξύ 60%-75%, δωρεάν ενίσχυση 30% της επένδυσης

- ✦ άνω του 75%, δωρεάν ενίσχυση 10-15% της επένδυσης (σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν τρεις περιφέρειες της Ελλάδα με το 36% πληθυσμού).

Ωστόσο το κύριο πρόβλημα δεν είναι τα όρια των ενισχύσεων, όσο η μη διάθεση πόρων (εθνική συμμετοχή) για απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων. Η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην τοπική ανάπτυξη

A. Συμβολή στην αξιοποίηση πόρων (από Κεντρική Διοίκηση και Κοινοτικά Ταμεία) για ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, πχ. προγράμματα για νέους Αγρότες

B. Ενημέρωσης αγροτών για τις εξελίξεις στον αγροτικό τομέα και εφαρμογή ορθών γεωργικών πρακτικών (μέθοδος ολοκληρωμένης διαχείρισης)

Γ. ανάδειξη δυνατοτήτων τοπικής ανάπτυξης, με προβολή και τυποποίηση προϊόντων μέσα από επαφές, εκθέσεις, υπομνήματα κá.

Δ. συμμετοχή σε αναπτυξιακές πρωτοβουλίες με άλλους φορείς

Πρωτοβουλίες για στήριξη τουριστικής ανάπτυξης με προβολή της περιοχής (Ωστόσο στην Κω δήμος δεν έχει χρήματα για στήριξη και προβολή του τουρισμού πχ. μέσω του ρωσικού οργανισμού ROZA VETZOV). 10

## 2.2. ΟΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι δημοτικές επιχειρήσεις συμβάλλουν καταλυτικά στην ανάπτυξη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Για την ίδρυση και τη λειτουργία δημοτικών / κοινοτικών επιχειρήσεων δεν υπήρχαν διατάξεις στη δημιουργία των δήμων στο ελεύθερο ελληνικό κράτος το 1834 μέχρι το 1951. Μετά το 1951 άρχισε να δημιουργείται το πλαίσιο για την ίδρυση και τη λειτουργία δημοτικών / κοινοτικών επιχειρήσεων, το οποίο ουσιαστικά νομοθετήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980.

---

<sup>10</sup> prosanatolismoi, 2008 α, Τοπική Αυτοδιοίκηση, [http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=38&Itemid=23#chap34](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=38&Itemid=23#chap34)

Οι στόχοι ίδρυσης και λειτουργίας των δημοτικών / κοινοτικών επιχειρήσεων είναι η άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας από την τοπική αυτοδιοίκηση, όπως η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, οι τεχνολογικές εξελίξεις, τα πολιτικά και διοικητικά γεγονότα. Η αύξηση του πληθυσμού και η συνεχής πολεοδομική επέκταση των αστικών κέντρων, απετέλεσαν τα κίνητρα ανάληψης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από τους δήμους για τις αστικές υποδομές, υπό την θεσμική και διοικητική καθοδήγηση της κεντρικής διοίκησης. Τα νομοθετήματα για τη λειτουργία δημοτικών / κοινοτικών επιχειρήσεων έγινε με το Ν. 1065/80 και με τον Ν.1416/84. Με το Ν.1069/80 συστάθηκαν Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης- Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) και με τον Αναπτυξιακό Νόμο 1262/84 και το αυξημένο ποσοστό κρατικής χρηματοδότησης δίνονται κίνητρα για την ανάπτυξη - επιχειρηματικής δραστηριότητας των Ο.Τ.Α.

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των ΟΤΑ αφορούν τον αγροτικό τομέα (φυτική παραγωγή- κτηνοτροφία – δάση – αλιεία), ορυκτό πλούτο, ενέργεια, μεταποίηση (επεξεργασία φρούτων – λαχανικών- κρέατος- γάλακτος- ψαριών- μελιού), κατασκευές- κατοικία, συγκοινωνίες, εμπόριο, και τουρισμός, πολιτιστικές λειτουργίες (όπως οι ιαματικές πηγές). Σε γενικές γραμμές ο στόχος σύστασης των δημοτικών επιχειρήσεων είναι η αποκόμιση εσόδων από τους Ο.Τ.Α. και η κάλυψη των δαπανών.

### **2.2.1. Σύσταση**

Η Σύσταση δημοτικής ή κοινοτικής κοινωφελούς επιχείρησης, γίνεται μετά από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με την πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία της οικείας απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, στα οποία περιγράφονται αναγκαία: η επωνυμία, η κατηγορία, ο σκοπός, η διάρκεια, η έδρα της επιχείρησης, το κεφάλαιο, η διοίκηση, οι πόροι καθώς και κάθε άλλο στοιχείο απαραίτητο κατά την κρίση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Παράλληλα, στην ίδια απόφαση

αναφέρεται ρητά, προς αποφυγή συγχύσεων ως προς το ιδρυτικό της καθεστώ, η ειδικότερη κατηγορία επιχείρησης, στην οποία αυτή ανήκει.

Πριν από τη λήψη των ανωτέρω αποφάσεων εκπονείται σχετική οικονομοτεχνική μελέτη βιωσιμότητας, αντί της οικονομοτεχνικής μελέτης που αντίστοιχα απαιτούνταν με τους κανόνες του ΠΔ 410/1995. Οικονομοτεχνική μελέτη επίσης εκπονείται και στην περίπτωση αύξησης του κεφαλαίου ή της εισφοράς του ΟΤΑ στην επιχείρηση, καθώς και στις αποφάσεις συγχώνευσης ή μετατροπής των υφισταμένων σήμερα δημοτικών επιχειρήσεων. Η πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας αποτελεί και το καταστατικό της επιχείρησης και, σε περίπτωση σύστασης εμπράγματων δικαιωμάτων, με μεταγραφητό τίτλο στο υποθηκοφυλακείο<sup>11</sup>.

Η εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων που εισφέρονται από Δήμο ή Κοινότητα σε Επιχείρηση ΟΤΑ ενεργείται από την επιτροπή του άρθρου 9 του ν. 2190/1920. Οι εκθέσεις εκτίμησης δημοσιεύονται στο Τεύχος Β' της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Η αναφορά για την ιδιαίτερη κατηγορία κάθε επιχείρησης, γίνεται στο καταστατικό της, καθώς και στα έγγραφα που η επιχείρηση απευθύνει προς τρίτους. Πριν ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας προβεί στην έκδοση της σχετικής πράξης ελέγχει την ύπαρξη οικονομοτεχνικής μελέτης βιωσιμότητας, καθώς και εάν οι σκοποί της επιχείρησης είναι επιτρεπτοί, σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο. Σε περίπτωση που δεν συνάδουν οι σκοποί με την επιλεγείσα μορφή επιχείρησης, η πράξη δεν εκδίδεται. Ο κανόνας αυτός ισχύει για όλες τις κατηγορίες Επιχειρήσεων ΟΤΑ.

### **2.2.2. Σκοπός δημιουργίας**

Κάθε Δήμος ή Κοινότητα μπορεί να συστήσει δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο αρμοδιότητες που μπορεί κατά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο να ασκούν οι υπηρεσίες του Δήμου ή

---

<sup>11</sup> Άρθρο 254 παρ. 4 ΔΚΚ

της Κοινότητας<sup>12</sup>. Ο σκοπός των επιχειρήσεων αυτής της μορφής<sup>13</sup> συνίσταται στην οργάνωση λειτουργιών και δραστηριοτήτων και την παροχή υπηρεσιών που, σύμφωνα με τον παραπάνω προσδιορισμό, αφορούν την κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, την παιδεία, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό, το περιβάλλον, την οργάνωση δημοτικής συγκοινωνίας, και την εσόδων. Επομένως, η επιχειρηματική δραστηριότητα των τοπικών επιχειρήσεων έχει σκοπό το κέρδος, παράλληλα χρησιμοποιείται ως παραγωγική μονάδα κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις με τους οικονομικούς και κοινωνικούς της στόχους, έχει περισσότερο ευελιξία έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Γι'αυτό και οι τοπικές αρχές μπορούν να προωθούν ανεξάρτητες δράσεις και λαμβάνουν αποφάσεις που πολλές φορές είναι αντίθετες προς τα όργανα του δημόσιου τομέα. εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους (Νόμος 3463/ 2006). Συγκεκριμένα, σκοπός των δημοτικών / κοινοτικών επιχειρήσεων είναι η εκτέλεση έργων και η παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών που εξυπηρετούν το κοινό αλλά και η πραγματοποίηση

#### **NOMOS 1416/ 1984**

Ο νόμος 1416/1984 τροποποιεί και συμπληρώνει τις διατάξεις της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας και ενισχύει την αποκέντρωση και ενδυναμώνει την τοπική αυτοδιοίκηση. Με αυτό το νόμο εισήχθηκαν οι γενικές διατάξεις με τις οποίες συστάθηκαν οι δημοτικές επιχειρήσεις. Οι δημοτικές επιχειρήσεις έχουν κάποια συγκεκριμένη νομική μορφή και κάποιο συγκεκριμένο κύκλο δραστηριότητας. Για την λειτουργία τους δίνονται οικονομικά και φορολογικά κίνητρα από το κράτος. Για την σύσταση επιχειρήσεων από τους δήμους και τις κοινότητες απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία της διοίκησης, δηλαδή απαιτείται τα 2/3 να ψηφίσουν υπέρ της ψήφισης. Η απόφαση για την ίδρυση της δημοτικής επιχείρησης λαμβάνεται από τα αρμόδια όργανα για τη διοίκηση του Ο.Τ.Α. αφού προηγουμένως έχει

---

<sup>12</sup> Άρθρο 252 παρ. 2 ΔΚΚ

<sup>13</sup> Άρθρο 254 παρ. 1 ΔΚΚ



συσταθεί και οικονομοτεχνική μελέτη. Με την οικονομοτεχνική μελέτη διασφαλίζεται ότι είναι ορθολογική και αποτελεσματική η εν λόγω επενδυτική επιλογή.

#### **ΝΟΜΟΣ 2539/1997**

Ο νόμος 2539/1997 είναι γνωστός και ως νόμος Καποδίστρια ή Σχέδιο Καποδίστρια. Ο νόμος αυτός πήρε το όνομά του από τον Ιωάννη Καποδίστρια, πρώτο κυβερνήτη της Ελλάδος μετά την απελευθέρωσή της από τους Οθωμανούς. Ο νόμος αυτός δημοσιεύτηκε το 1997 και σύμφωνα με αυτό το νόμο έγινε συνένωση κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους με σκοπό τη βελτιστοποίηση της δημόσιας διοίκησης στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με το νόμο αυτό εισήχθηκε ο όρος των Δημοτικών Διαμερισμάτων (οι παλαιές κοινότητες). Λόγω της κατάργησης των κοινοτήτων έτυχε σημαντικής αντίδρασης σε ορισμένες περιοχές<sup>14</sup>.

#### **ΝΟΜΟΣ 3463/ 2006**

Ο νόμος 3463/ 2006, «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων», επέφερε αλλαγές στην νομοθεσία για τις επιχειρήσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, για τις επιχειρήσεις των Δήμων ή Κοινοτήτες ψηφίστηκαν τα εξής:

- ✚ Η συστηματική μέριμνα και υποστήριξη της λειτουργίας τους από την οικεία Περιφέρεια και το ΥΠ.ΕΣΔΔΑ με τη δημιουργία, για πρώτη φορά,
- ✚ Οι επιχειρήσεις των ΟΤΑ για να ασκήσουν εκ μέρους τους οποιασδήποτε συναλλακτικής δραστηριότητας θα πρέπει να είναι εγγραμμένες στα αντίστοιχα Μητρώα των Επιχειρήσεων του ΟΤΑ.
- ✚ Για την αντιμετώπιση των θεμάτων που αφορούν τις Επιχειρήσεις ΟΤΑ συστάθηκε πρόγραμμα Συλλογικής Υποστήριξης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

---

<sup>14</sup> [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org).

- ✚ Με το νόμο 3463/ 2006, αντιμετωπίζονται οι δυσλειτουργίες λόγω του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν οι επιχειρήσεις και επαναπροσδιορίζεται ο ρόλος τους στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Με το νέο θεσμικό πλαίσιο επιδιώκεται :

- ✚ Να απλοποιούνται και να αποσαφηνίζονται οι κατηγορίες των επιχειρήσεων, και επιλέγεται η καταλληλότερη μορφή και να υπάρχει σαφής γνώση του κανονιστικού πλαισίου που τις διέπει.
- ✚ Να οριοθετούνται και να αποσαφηνίζονται οι σκοποί τους.
- ✚ Να εφαρμόζεται διαφάνεια στις πολιτικές πρόσληψης προσωπικού, εκτέλεσης έργων και διενέργειας προμηθειών.
- ✚ Να γίνονται περισσότερο οικονομικά βιώσιμες, με τη συγκέντρωση και την ορθολογική σύνδεση σκοπών και μέσων, και, την παύση της λειτουργίας τους, σε περίπτωση που τα οικονομικά δεδομένα και οι πραγματικές δραστηριότητες δεν επιτρέπουν την περαιτέρω λειτουργία τους.
- ✚ Να χρηματοδοούνται όπου εξυπηρετούν αποκλειστικά συγκεκριμένες και προγραμματισμένες κοινωφελείς δράσεις.
- ✚ Να είναι περισσότερο συστηματική η παρακολούθηση της λειτουργίας τους από την οικεία Περιφέρεια και το ΥΠΕΣΔΔΑ με τη δημιουργία Μητρώου Επιχειρήσεων ΟΤΑ.

### **2.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΟΤΑ**

Οι επιλογές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως προς την επιχειρηματική δραστηριότητα «κατευθύνονται» από τη δυνατότητα χρηματοδότησης κυρίως από ευρωπαϊκούς πόρους. Τούτο είχε τις ακόλουθες συνέπειες:

### 2.3.1. Προγραμματισμός βάση των πραγματικών αναγκών

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν προγραμματίζει τις δράσεις των επιχειρήσεων με βάση τις πραγματικές της ανάγκες. Αλλά, δεδομένων των οικονομικών προβλημάτων τα οποία αντιμετώπιζε (και αντιμετωπίζει), προέβαινε στην ίδρυση επιχειρήσεων οι δραστηριότητες των οποίων χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή Κοινοτικούς πόρους. Δεν πρέπει, πάντως, να αγνοηθεί ότι οι μέχρι το χρόνο αυτό ιδρυόμενες αναπτυξιακές εταιρείες σε ευρύτερο περιφερειακό επίπεδο, ανέλαβαν να υλοποιήσουν και υλοποίησαν σε μεγάλο βαθμό επιτυχώς, το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την ορθολογική και ισόρροπη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη.<sup>15</sup>

### 2.3.2. Ευρωπαϊκές οικονομικές ενισχύσεις

Με την ευκαιρία της ευρωπαϊκής ενίσχυσης απορροφάται, κυρίως σε περιφερειακό επίπεδο, μεγάλο μέρος επαγγελματιών συναφών με τις παρεχόμενες από τις επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης υπηρεσίες όπως, επί παραδείγματι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι. Ωστόσο, υιοθετήθηκαν εργασιακές σχέσεις που είχαν και διατηρούν ακόμη περιστασιακό χαρακτήρα, δεδομένου ότι ο χρόνος εργασίας ήταν και παραμένει συνάρτηση του χρόνου χρηματοδότησης, ανεξάρτητα από τις πάγιες ανάγκες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Παράλληλα οι αιρετοί καθίστανται όμηροι της πολιτικής βούλησης ως προς την μεταβίβαση πόρων για την υλοποίηση κοινωνικών δράσεων.

Η απήχηση, πάντως, στην ελληνική ύπαιθρο των παρεχόμενων κοινωνικών υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αύξησαν την προσφορά εργασίας, και συνεπώς την απασχόληση, αλλά με

---

<sup>15</sup> Τριανταφυλλοπούλου, Α., 2006, Τοπική Αυτοδιοίκηση και Τοπική Οικονομία, περιοδικό Διάπλους, τεύχος 11, [http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=41&Itemid=23](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=23)

παγίωση πλέον ελαστικών συνθηκών εργασίας. Οι αναθέσεις έργου για παρεχόμενη πάγια εργασία και, στην καλύτερη περίπτωση, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου, από τις επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενισχύουν το καθεστώς ανασφάλειας των εργαζομένων.

Οι ανάγκες, εξάλλου, των Υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε προσωπικό και η αδυναμία κάλυψης των θέσεων εξαιτίας διοικητικών ή οικονομικών προβλημάτων, είχε ως συνέπεια την απασχόληση προσωπικού σε δήμους, με πραγματικό όμως εργοδότη τις επιχειρήσεις, δημιουργώντας, με τον τρόπο αυτό, δυο «κατηγορίες» εργαζομένων απασχολούμενων υπό εκ διαμέτρου αντίθετο καθεστώς εργασίας. Η πολιτεία στο νέο κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος συζητείται την περίοδο αυτήν και πρόκειται σύντομα να εισαχθεί για ψήφιση με τη διαδικασία των κωδίκων, τροποποιεί τόσο το καθεστώς σύστασης, όσο και λειτουργίας των επιχειρήσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.<sup>16</sup>

#### **2.4. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Οι νέες ρυθμίσεις προβλέπουν τις εξής κατηγορίες επιχειρήσεων:

α) κοινωφελείς επιχειρήσεις, οι οποίες, κυρίως, χρηματοδοτούμενες από τους Ο.Τ.Α., έχουν σκοπό την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που ταυτίζονται με τις αρμοδιότητες της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως αυτές καταγράφονται στο αντίστοιχο άρθρο του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων,

β) αναπτυξιακές εταιρείες, οι οποίες στοχεύουν στην επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι οποίες δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τους Ο.Τ.Α. με τη μορφή προγραμματικών συμβάσεων,

---

<sup>16</sup> Τριανταφυλλοπούλου, Α., 2006, Τοπική Αυτοδιοίκηση και Τοπική Οικονομία, περιοδικό Διάπλους, τεύχος 11, [http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=41&Itemid=23](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=23)

γ) δημοτικές/κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Δήμων και Κοινοτήτων και

δ) ανώνυμες εταιρείες οι οποίες λειτουργούν κατά τις διατάξεις της εμπορικής και φορολογικής νομοθεσίας.

Ως προς το νέο καθεστώς των επιχειρήσεων παρατηρούνται τα εξής:

- ⚡ Εκχωρούνται δημοτικές και κοινοτικές αρμοδιότητες δημοσίου χαρακτήρα προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να υλοποιηθούν με τη χρηματοδότηση των Ο.Τ.Α., αλλά με προσωπικό το οποίο συνάπτει περιορισμένης χρονικής διάρκειας συμβάσεις σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία.
- ⚡ Εκχωρείται προς τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου η ακίνητη περιουσία των Δήμων και Κοινοτήτων χωρίς περιορισμούς, τουλάχιστον όπως προκύπτει από το σχέδιο του Κώδικα, ως προς το καθεστώς ιδιοκτησίας και τους όρους χρήσης της.

Με τα δεδομένα αυτά, αμφισβητείται, πλέον, ο ρόλος των επιχειρήσεων για ισόρροπη και ορθολογική ανάπτυξη σε περιφερειακό επίπεδο, με εξαίρεση τις δράσεις των αναπτυξιακών εταιρειών. Παράλληλα διαφαίνεται ότι, ο τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων δημοσίου χαρακτήρα μεταβάλλεται και εξυπηρετείται πλέον από οργανισμούς που λειτουργούν υπό το καθεστώς των κανόνων της αγοράς.<sup>17</sup>

---

<sup>17</sup> Τριανταφυλλοπούλου, Α., 2006, Τοπική Αυτοδιοίκηση και Τοπική Οικονομία, περιοδικό Διάπλους, τεύχος 11, [http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=41&Itemid=23](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=23)

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ο Δήμος Αθηναίων είναι ο μεγαλύτερος δήμος της Ελλάδας. Έχει πληθυσμό 745.514 κατοίκους. Αποτελεί το κέντρο της Πόλης των Αθηνών (ήτοι της Νομαρχίας Αθηνών). Ο Δήμος Αθηναίων εφαρμόζει ένα πλαίσιο πολιτικής με συγκεκριμένες δράσεις για τους μικρούς δημότες της πόλης.

Από το τεχνικό μέχρι το κοινωνικό και πολιτιστικό πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων, τα παιδιά αναγνωρίζονται ως αυθύπαρκτες προσωπικότητες, για τις ανάγκες των οποίων λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα. Τα παιδιά, ως αυριανοί πολίτες, πρέπει να βρίσκουν σημεία ταύτισης στην πόλη που μεγαλώνουν<sup>18</sup>.

Για να αναπτυχθεί σωστά αυτό το αίσθημα του "ανήκειν", τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται ότι έχουν θέση στα δρώμενα της πόλης και ότι οι υπεύθυνοι ακούν και λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους. Απώτερος στόχος αυτής της πολιτικής είναι μέσα από τη συμμετοχή, τα παιδιά να αγαπήσουν την πόλη τους και να αναπτύξουν αίσθημα ευθύνης. Ο Δήμος Αθηναίων δίνει προτεραιότητα, μέσα από τεχνικά έργα αλλά και συγκεκριμένες δράσεις, κοινωνικές και πολιτιστικές, σε προγράμματα που προάγουν την ποιότητα ζωής των παιδιών, τη φυσική και πνευματική τους ανάπτυξη, την αισθητική τους αλλά και την κοινωνική συμμετοχή τους.

### 3.1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΟΛΙΤΗ

Αρχικά και σε σχέση με τις γυναίκες ο δήμος έχει δημιουργήσει το λεγόμενο Γραφείο Ισότητα το οποίο στηρίζει τις γυναίκες σε θέματα κοινωνικά, οικογενειακά, επαγγελματικά κ.λ.π. Το συγκεκριμένο γραφείο απευθύνεται σε όλες τις γυναίκες, είτε ελληνίδες, είτε αλλοδαπές και ιδιαίτερα σε όσες αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα όπως ανεργία, χαμηλό εισόδημα, κακοποίηση στο σπίτι, κλπ.

Σε σχέση με τη τρίτη ηλικία ο δήμος λειτουργεί υποστηρικτικά αναπτύσσοντας δομές και δράσεις υποστήριξης, φροντίδας, ενδυνάμωσης και

---

<sup>18</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση από <http://www.cityofathens.gr/>



τόνωσης της αυτοπεποίθησης καθώς και ενίσχυσης του αισθήματος ανεξαρτησίας, αυτάρκειας, προσφοράς και κοινωνικής συμμετοχής. Τα όργανα του δήμου είναι οι λεγόμενες λέσχες Φιλίας όσο και τα προγράμματα "Βοήθεια στο Σπίτι" τα οποία εξυπηρετούν ηλικιωμένα και ανάπηρα άτομα, κατά βάση μοναχικά και χωρίς υποστηρικτικό περιβάλλον, που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υγείας.

Στόχος της Δημοτικής Αρχής ήταν και παραμένει, οι Λέσχες Φιλίας να λειτουργήσουν περισσότερο ενεργητικά, δίνοντας την ευκαιρία στους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας να μην επιτρέψουν στον εαυτό τους να αποσυρθούν από την ζωή, να γίνουν από μόνοι τους πιο δραστήριοι, πιο δυνατοί. Σε σχέση με τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως είναι τα άτομα με αναπηρίες, οι άστεγοι και τα ουσία εξαρτώμενα άτομα, ο δήμος παρέχει διαρκή και δυναμική υποστήριξη. Στο πλαίσιο αυτό, λειτουργούν το Γραφείο Στήριξης Ατόμων με Αναπηρίες, το Κέντρο Υποδοχής Αστέγων Δήμου Αθηναίων, τέσσερα Κέντρα Πρόληψης κατά των Εξαρτησιογόνων Ουσιών, ενώ μέριμνα αποτελεί η ίδρυση και λειτουργία Προγράμματος Θεραπείας και Κοινωνικής Επανένταξης Χρηστών.

Η Δημοτική Αρχή αντιμετωπίζει το ζήτημα της μετανάστευσης όχι ως πρόβλημα, αλλά ως πραγματικότητα που μπορεί να έχει θετικά και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για το σύνολο της κοινωνίας<sup>19</sup>. Ο Δήμος Αθηναίων έχει αναλάβει πρωτοβουλία, υιοθετώντας πολιτικές και υλοποιώντας προγράμματα που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, προάγουν την αρμονική συνύπαρξη και προωθούν την ενσωμάτωση των μεταναστών.

Η Αθήνα, όπως και άλλες πόλεις στην Ελλάδα, καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα το οποίο αναφέρετε στην αρμοδιότητα τους ν' εφαρμόσουν πολιτικές ένταξης σε μικρή κλίμακα. Οι πόροι για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών είναι, τις περισσότερες φορές, στην διάθεση της κεντρικής εξουσίας η οποία και αποφασίζει για την κατανομή τους. Το στήριξης βασίζεται σε δύο αρχές:

1. Η μετανάστευση δεν συνιστά πρόβλημα, εφόσον τύχει σωστής διαχείρισης.

---

<sup>19</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>

2. Ένταξη τις περισσότερες φορές σημαίνει περισσότερα από κοινωνική ενσωμάτωση (εμπεριέχει έννοιες όπως η ισότητα ευκαιριών, δικαίωμα στην ιθαγένεια κλπ).

Ο Δήμος Αθηναίων εστιάζει στις ακόλουθες αναπτυξιακές πολιτικές. Συγκεκριμένα:

1. Προσπαθεί να προσεγγίσει τον μετανάστη μεμονωμένα αλλά και μέσω της κοινότητας στην οποία ανήκει.
2. Ενθαρρύνει τη συμμετοχή και αντιπροσώπευσή τους από συλλόγους, μη κυβερνητικούς φορείς και ενώσεις μεγαλύτερης εμβέλειας.

Ο δήμος στα πλαίσια των αναπτυξιακών θεσμών μετατρέπει την Αθήνα σε πολύ-πολιτισμική μητρόπολη του κόσμου. Αναπτύσσει δράσεις που διαχειρίζονται την διαφορετικότητα και την πολυμορφία κατά τρόπο ώστε να προάγεται η ιδέα της συνοχής, με σεβασμό στις αξίες και τις επιδιώξεις που ενώνουν τους πολίτες ανεξάρτητα από την εθνική τους προέλευση και τις πολιτισμικές τους καταβολές, που κατοχυρώνουν τις ίσες ευκαιρίες για τους μετανάστες ως προς τη συμμετοχή και εξέλιξη στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή, που εξασφαλίζουν ότι όλοι οι μετανάστες αισθάνονται την Αθήνα και δική τους πόλη. Στοχεύει στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών στη βάση της τήρησης των νόμων και της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που έχουν ζώντας στην πόλη αυτή<sup>20</sup>.

Σ' επίπεδο κοινωνικών παροχών η Αθήνα, έχει μακρά ιστορία και παράδοση στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, με σκοπό την προστασία της υγείας του πολίτη, την κοινωνική φροντίδα, την κοινωνική συνοχή και την προστασία των δικαιωμάτων των δημοτών.

Η παράδοση αυτή οφείλει να αποκτήσει επιστημονικά τεκμηριωμένο υπόβαθρο, σαφές, ευέλικτο και οργανωμένο διοικητικό πλαίσιο και αναπτυξιακή προοπτική.

Ο κατακερματισμός των οργανωτικών και διοικητικών φορέων που σχεδιάζουν και υλοποιούν όλες τις σχετικές με την πολιτική για την προάσπιση της υγείας και της κοινωνικής αλληλεγγύης δράσεις αποτελεί

---

<sup>20</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>

εμπόδιο στην ολοκληρωμένη και καθολική εφαρμογή τους.

Όραμά του αποτελεί η λειτουργική ανασυγκρότηση του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης με στόχο την ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού, αποδοτικού και ισότιμου παραδείγματος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με προσδιορισμένο και σαφή το ρόλο του Δήμου Αθηναίων.

Ο Δήμος Αθηναίων προσπαθεί να δημιουργήσει ένα ουσιαστικό δίκτυο που θα καλύπτει τις ανάγκες όλων των πολιτών. Στην πόλη των μεγάλων κοινωνικών αλλαγών και αντιθέσεων έφτασε η ώρα οι πολίτες προνομιούχοι και μη, να νιώσουν ασφαλείς ότι θα έχουν ιατρική και κοινωνική φροντίδα, δίπλα στο σπίτι τους, όποτε την χρειαστούν<sup>21</sup>. Ο δήμος Αθηναίων οργανώνει στην πράξη ένα δίκτυο υγείας και κοινωνικής προστασίας, που θα χρηματοδοτηθεί από κρατικούς, κοινοτικούς, ιδίους και άλλους πόρους, με στόχο την παροχή καλύτερων υπηρεσιών υγείας στα Δημοτικά Ιατρεία και την υλοποίηση σειράς από δράσεις για τα παιδιά, τους νέους, τις γυναίκες, την οικογένεια, την τρίτη ηλικία, τα ουσιοεξαρτώμενα άτομα, τα άτομα με αναπηρίες, τους αστέγους, τους μετανάστες.

Στα πλαίσια των αναπτυξιακών δράσεων στις 22/08/2007 υπεγράφη Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του Υπουργού Υγείας Δημήτρη Αβραμόπουλου και του Δημάρχου Αθηναίων Νικήτα Κακλαμάνη για την αναβάθμιση των επτά Δημοτικών Ιατρείων του Δήμου της Αθήνας σε ισάριθμα Δημοτικά Κέντρα Υγείας.

Προς το σκοπό αυτό έχουν αρχίσει έργα αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής των Δημοτικών Ιατρείων καθώς και εκσυγχρονισμού του βιοϊατρικού εξοπλισμού με σύγχρονα μηχανήματα και διαγνωστικές μονάδες.

Παράλληλα αυξάνεται το ιατρικό, νοσηλευτικό και λοιπό προσωπικό των Δημοτικών Ιατρείων ώστε να προσφέρουμε στους πολίτες μας πιο ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα η ενημέρωση και εξυπηρέτηση των

---

<sup>21</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>

πολιτών θα γίνεται μέσω φωνητικής πύλης. Η γραμμή αυτή εξυπηρέτησης θα προσφέρεται στους δημότες για να κλείνουν ραντεβού, να μαθαίνουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες που τους παρέχουν τα Δημοτικά Ιατρεία, καθώς και τα ωράρια λειτουργίας των επιμέρους ιατρείων.

Όταν ολοκληρωθεί η λειτουργική ανασυγκρότηση του συστήματος παροχής υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης στο Δήμο Αθηναίων, θα παρέχεται μια καθορισμένη δέσμη φροντίδων υγείας σε όλους του Αθηναίους πολίτες, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη, την αγωγή και την προαγωγή της υγείας, η οποία θα περιλαμβάνει<sup>22</sup>:

- ✓ Περιοδική εκτίμηση της κατάστασης της υγείας των Δημωτών.
- ✓ Πρόληψη των περισσότερων συχνών νοσημάτων και προβλημάτων υγείας που συναντώνται στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας με βάση και το τοπικό επιδημιολογικό πρότυπο, συμπεριλαμβανομένων της αρτηριακής υπέρτασης, του μη ινσουλινοεξαρτώμενου σακχαρώδη διαβήτη, του βρογχικού άσθματος, της χρόνιας αποφρακτικής πνευμονοπάθειας, της καρδιακής ανεπάρκειας, της στεφανιαίας νόσου, των εκφυλιστικών παθήσεων των οστών, της οστεοπόρωσης, των κοινών λοιμώξεων της κοινότητας, της άνοιας και της μείζονος κατάθλιψης.
- ✓ Διαχείριση μείζων παραγόντων κινδύνου, όπως κάπνισμα, διαταραχές των λιπιδίων, παχυσαρκία.

Το ζήτημα της ασφάλειας είναι ύψιστης σημασίας σε μια σύγχρονη πρωτεύουσα περίπου τεσσάρων εκατομμυρίων κατοίκων. Για την ασφάλεια των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά την προσέλευση και αποχώρησή τους από το σχολείο, ο Δήμος Αθηναίων εφαρμόζει το θεσμό του εθελοντή σχολικού τροχονόμου. Όσον αφορά στην εγκληματικότητα και την παραβατικότητα, ο Δήμος Αθηναίων εστιάζει στην πρόληψη των φαινομένων αυτών μέσω των Τοπικών Συμβουλίων Παραβατικότητας που έχουν συσταθεί στα επτά διαμερίσματά του.

Συγχρόνως ο Δήμος Αθηναίων μέσω του Κέντρου Επαγγελματικής

---

<sup>22</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>

Κατάρτισης υλοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε ιδιωτικές, δημόσιες και δημοτικές επιχειρήσεις, Ο.Τ.Α., συνδικαλιστικούς φορείς και σωματεία, ανέργους και στελέχη επιχειρήσεων παρέχοντας συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση σε όλα τα άτομα χωρίς διακρίσεις, σε περιβάλλον ισοτιμίας και αλληλοσεβασμού διοικητικού προσωπικού - εκπαιδευτών - εκπαιδευόμενων, με στόχο τη διασφάλιση και τη βελτίωση των συνθηκών ανάπτυξης των γνώσεων.

Σ' επίπεδο εθελοντισμού ο δήμος επενδύει επιδιώκοντας να συμβάλει ως ουσιαστικός αρωγός στις μέχρι τώρα προσπάθειες των εθελοντικών οργανώσεων αλλά και των μεμονωμένων εθελοντών που κατά καιρούς δραστηριοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος "Συμμετέχω<sup>23</sup>. Ο δήμος επιδιώκει η δράση των εθελοντών να είναι οργανωμένη με συγκεκριμένα καθήκοντα, αρχή, μέση και τέλος.

Μια ακόμα αναπτυξιακή προτεραιότητα της Δημοτικής Αρχής αποτελεί η εξασφάλιση ενός βιώσιμου και υγιούς περιβάλλοντος. Η ανακύκλωση ως βασική συνιστώσα της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί την προτεραιότητα των προσπαθειών μας. Στο Δήμο της Αθήνας έχει ξεκινήσει μια σημαντική προσπάθεια για ανακύκλωση. Επιπλέον ο Δήμος Αθηναίων, στα πλαίσια του Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, υλοποιεί ένα σύγχρονο σύστημα επικοινωνίας, τηλεματικής διαχείρισης και προγραμματισμού του μεταφορικού έργου της Διεύθυνσης Καθαριότητας του Δήμου, το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος επικοινωνίας - τηλεματικής διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού και διαθέσιμων μέσων της Διεύθυνσης Καθαριότητας και εξυπηρέτησης πολιτών σε θέματα καθαριότητας και προστασίας του περιβάλλοντος.

Ο δήμος σχεδιάζει μεμονωμένες αλλά και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αναγέννησης και ανάπλασης της πόλης. Δεν περιορίζετε απλά στον εξωραϊσμό, αλλά στοχεύει σε μια ουσιαστική αλλαγή που θα οδηγήσει και στην κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση κάθε γωνιάς και κάθε γειτονιάς της πόλης.

---

<sup>23</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>



Συνεχίζεται και επεκτείνεται το πρόγραμμα αποκατάστασης των όψεων των κτιρίων της Αθήνας. Αξιοποιούμε ή προτείνουμε προσαρμογές της νομοθεσίας, ώστε να επεκτείνουμε το πρόγραμμα και σε άλλες όψεις των κτιρίων πέραν των προσόψεων, όπως πίσω ή πλαϊνές όψεις σε συνδυασμό με τις ενοποιήσεις εσωτερικών ακάλυπτων χώρων. Εφαρμόζονται οι διατάξεις για αποκατάσταση ημιτελών όψεων και σχεδιάζουμε δράσεις που αντιμετωπίζουν την αντιαισθητική εικόνα με τις κεραίες των τηλεοράσεων και τους ηλιακούς συλλέκτες στις ταράτσες.

Καταγράφονται τα εγκαταλελειμμένα κτίρια στο γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών ως προς τα χαρακτηριστικά τους, το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους και τα χαρακτηριστικά της περιοχής όπου εντάσσονται. Σχεδιάζονται παρεμβάσεις αναζωογόνησής τους, μεμονωμένα ή σε ενότητες και στις περιπτώσεις που εντοπίζονται οι ιδιοκτήτες συνεργάζονται μαζί τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις παρεμβαίνουν, εντάσσοντας τα κτίρια στο ολοκληρωμένο πρόγραμμα απαλλοτριώσεων του Δήμου<sup>24</sup>.

Σχεδιάζονται ρυθμίσεις και μέτρα, έτσι ώστε οι επισκευαζόμενες ή οι ημιτελείς οικοδομές έως και την ολοκλήρωση των εργασιών να είναι υποχρεωτικά πλήρως καλυμμένες με καμβάδες, τα θέματα των οποίων θα επιλέγει ο Δήμος. Λόφοι, πλατείες, άλση, ιστορικοί τόποι, κτίρια διαφόρων περιόδων της αρχιτεκτονικής, εντάσσονται σε επιλεγμένες θεματικές διαδρομές μέσω των οποίων οι Αθηναίοι και οι φιλοξενούμενοί τους θα μπορούν να γνωρίσουν την εξέλιξη της πόλης και την ιστορία των κατοίκων της σε διάφορες εποχές. Για κάθε διαδρομή δημιουργείται ειδική σήμανση ή και φύτευση και αναδεικνύουμε τα σημεία στάσεων με διαμορφώσεις και φωτισμούς και σύγχρονα υλικά και μέσα ενημέρωσης. Για όλες τις διαδρομές δημιουργούνται πρόγραμμα διαχείρισης επισκεπτών πεζή ή με ειδικά οχήματα και φροντίζετε η εύκολη πρόσβαση για άτομα με κινητικά προβλήματα.

Αξιοποιείται η σχετική νομοθεσία, σχεδιάζοντας συντονισμένο πλαίσιο κατευθύνσεων για αναπλάσεις στην πόλη και συντάσσουμε ολοκληρωμένα προγράμματα αναβάθμισης - αναζωογόνησης στις γειτονιές της Αθήνας. Ενεργοποιούνται χορηγικά προγράμματα και προχωρούν καινοτόμα σχέδια

---

<sup>24</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>



σύμπραξης με τον ιδιωτικό τομέα και ευρείας συμμετοχής των τοπικών κοινωνικών και οικονομικών εταίρων. Σε συνεργασία με πανεπιστήμια και με την υποστήριξη επιστημονικών οργανώσεων και φορέων, θεσπίζονται διαγωνισμοί αστικών καινοτομιών για την αναβάθμιση της αισθητικής και την αειφόρο ανάπτυξη της πόλης και των γειτονιών της.

Η αναπτυξιακή κινητικότητα συνεχίζεται με την επίλυση του προβλήματος της στάθμευσης στο κέντρο της Αθήνας. Με το σύστημα ελεγχόμενης στάθμευσης που εφαρμόζει ο Δήμος Αθηναίων στο Ιστορικό Κέντρο, στο Κολωνάκι, στα Εξάρχεια, στην Πλάκα και στου Ψυρρή, η στάθμευση είναι εφικτή όλες τις ώρες της ημέρας.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει δημιουργήσει ένα ευρύτατο δίκτυο αθλητικών εγκαταστάσεων που προορίζονται για τη σωματική άσκηση και ψυχαγωγία των μικρών και των μεγάλων κατοίκων της πόλης μας. Οι εγκαταστάσεις αυτές απλώνονται σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα. Εκτός από τη δημιουργία νέων αθλητικών χώρων, η Δημοτική Αρχή στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση των υπάρχοντων και στη δημιουργία νέων θεσμών, που θα προβάλουν το αθλητικό ιδεώδες και τη μοναδικότητα της Αθήνας σε ολόκληρο τον κόσμο<sup>25</sup>.

Ο φορέας μέσω του οποίου ο Δήμος Αθηναίων υλοποιεί το αθλητικό του πρόγραμμα είναι ο Οργανισμός Νεολαίας και Άθλησης (Ο.Ν.Α.). Οι δραστηριότητες του ΟΝΑ ξεκινούν από την κατασκευή και τη διαχείριση αθλητικών χώρων - ανοιχτών και κλειστών - και φτάνουν ως τη λειτουργία των παιδικών χαρών του Δήμου Αθηναίων. Στόχος είναι η βελτίωση των υποδομών και των προγραμμάτων του, καθώς και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε όλους τους χώρους που εποπτεύει.

Τέλος σ' επίπεδο τεχνών και πολιτισμού ο Δήμος Αθηναίων σε ένα πλαίσιο προαγωγής των τεχνών και του πολιτισμού, βρίσκεται σε μια διαρκή προσπάθεια με στόχο να προσφέρει στους Αθηναίους ποιοτική ψυχαγωγία υψηλού επιπέδου σε κάθε γειτονιά της πόλης μας.

---

<sup>25</sup> Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>

### 3.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΥ

Ο Δήμος Αθηναίων αξιολογήθηκε με Α2, κατηγορία που θεωρείται εξαιρετικά υψηλή για τα Ελληνικά δεδομένα καθώς είναι ανάλογη με αυτήν στην οποία βρίσκεται η Τράπεζα της Ελλάδος, όλοι οι μεγάλοι δημόσιοι οργανισμοί καθώς και οι μεγαλύτερες ιδιωτικές αλλά και κρατικές τράπεζες. Η λήψη του σχετικού πιστοποιητικού και το επίπεδό του καθορίζει τη δυνατότητα των κρατών και οργανισμών να προσφεύγουν για χρηματοδότηση στη διεθνή αγορά κεφαλαίων και το ύψος των επιτοκίων που μπορούν να εξασφαλίσουν.

Η υψηλή αυτή αξιολόγηση ανοίγει μια νέα αναπτυξιακή περίοδο για το Δήμο Αθηναίων αλλά και για τα οικονομικά της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Ο Δήμος Αθηναίων έχει μια πλεονεκτική θέση και μπορεί να σχεδιάζει την αναπτυξιακή και επενδυτική προοπτική της πόλης, χωρίς εξαρτήσεις, χωρίς δεσμεύσεις, χωρίς να υποθηκεύει τα έσοδα του και τα τέλη που καταβάλλουν οι δημότες.

- ✓ Η αξιολόγηση αυτή αποτυπώνει μια θέση ισχύος, ανοίγει νέες δυνατότητες και καινούργιες ευκαιρίες, τόσο για το Δήμο Αθηναίων όσο και για το σύνολο της αυτοδιοίκησης.
- ✓ Να επιτύχει ακόμα χαμηλότερα επιτόκια για τον υφιστάμενο δανεισμό του (εκτιμούμε ότι τα μακροπρόθεσμα οφέλη, αν αποφασίσει ο Δήμος αναχρηματοδότηση των υφισταμένων δανείων του με αξιοποίηση του πιστοποιητικού που λάβαμε σήμερα και χρήση του εργαλείου των ομολόγων στη διεθνή αγορά, θα προσεγγίσουν τα 7 εκ. Ευρώ).
- ✓ Να αποτελεί έναν εξαιρετικά φερέγγυο εταίρο σε οποιοδήποτε εγχείρημα αυτοχρηματοδότησης και συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα στο πλαίσιο των Συμπράξεων Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα.

Ασφαλώς η αξιολόγηση αυτή δεν συνεπάγεται ότι δεν υπάρχουν και θέματα προς αντιμετώπιση και δυνατότητες για βελτίωση της οικονομικής μας πορείας. Αυτές καταγράφονται και θα αποτελέσουν αντικείμενο ιδιαίτερης προσπάθειας του Δήμου στο επόμενο διάστημα.

Όμως η αξιολόγηση αυτή αποτελεί μια απόλυτα αντικειμενική καταγραφή του σημείου στο οποίο βρισκόμαστε σήμερα και μια επίσης αντικειμενική ένδειξη και δικαίωση της προσπάθειας που έχουμε ως τώρα καταβάλλει.

Στόχος του Δήμου Αθηναίων είναι να ενταχθεί στους οργανισμούς που θα έχουν μια αντικειμενική και ανεξάρτητη αξιολόγηση από διεθνή και έγκυρο φορέα δεν ήταν για εμάς μια συγκυριακή απόφαση. Ούτε υπαγορεύτηκε από σκοπιμότητες ή επιδιώξεις της στιγμής.

Η διαδικασία ξεκίνησε από τον Απρίλιο του 2003 και είναι μέρος ενός συγκροτημένου οικονομικού σχεδιασμού στον οποίο εντάσσονταν και το γεγονός ότι όταν πήρε από τη διεθνή τραπεζική αγορά το δάνειο για τη χρηματοδότηση του επενδυτικού του προγράμματος, επιδίωξε και πέτυχε να μην δεσμεύσει τα τέλη και τα έσοδα του Δήμου και να μειώσει σημαντικά το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης του δανεισμού. Εφαρμόζει επίσης μια ολοκληρωμένη πολιτική στα οικονομικά του Δήμου, που στηρίχθηκε στους εξής άξονες:

- ✓ Αναλυτική και αντικειμενική καταγραφή της πραγματικότητας.
- ✓ Αποφασιστικότητα στην είσπραξη των εσόδων και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- ✓ Διαφανής και ορθολογική διαχείριση.
- ✓ Αναχρηματοδότηση των παλαιών χρεών με πολύ σοβαρή μείωση των επιτοκίων.  
Έλεγχος και παρακολούθηση των καταναλωτικών δαπανών.
- ✓ Μηχανοργάνωση και εφαρμογή του διπλογραφικού συστήματος.
- ✓ Στροφή στις επενδύσεις και υλοποίηση ενός τεράστιου επενδυτικού προγράμματος, που το 2003 και 2004 έφτασε τα 112 εκ. Ευρώ.

Η ενίσχυση και εξυγίανση των οικονομικών του Δήμου συνεχίζεται σε όλα τα μέτωπα και μέχρι το τέλος του 2010 προγραμματίζονται τα εξής:

1. Ένα νέο μεγάλο επενδυτικό πρόγραμμα το οποίο στη φάση αυτή θα στηρίζεται στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις και στην αυτοχρηματοδότηση. Έχουν εξασφαλιστεί 56 εκ. Ευρώ ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις (έναντι 1,3 εκ Ευρώ την περίοδο 1994-2002), ενώ ξεκινά με αυτοχρηματοδότηση και το μεγάλο έργο της διπλής ανάπλασης στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας και το Βοτανικό.

2. Βελτίωση και εκσυγχρονισμό των διαδικασιών είσπραξης των τελών και άλλων εσόδων. Για το σκοπό αυτό ο Δήμος ανέπτυξε σε συνεργασία με το διεθνή οίκο συμβούλων Mc kinsey & Company, ένα συστηματικό πρόγραμμα είσπραξης οφειλών, το οποίο έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσεται πιλοτικά από τις αρχές του 2005.
3. Εφαρμογή στο Δήμο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και της αναλυτικής λογιστικής.
4. Πληρωμή των οφειλών στο Δήμο με χρήση πιστωτικών καρτών.
5. Αλλαγή οικονομικής φιλοσοφίας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η πορεία του Δήμου Αθηναίων δείχνει τις δυνατότητες που έχει η τοπική αυτοδιοίκηση αν κατευθυνθεί προς ένα νέο οικονομικό μοντέλο, που θα ενθαρρύνει την οικονομική τους αυτονομία και ανεξαρτησία. Ένα μοντέλο που πρέπει να στηρίζεται σε τρεις κατευθύνσεις:

1. Χρήση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης από τους Δήμους, με διευκόλυνσή τους να προσφύγουν στη διεθνή αγορά. Στην Ελλάδα ως τώρα υπάρχουν ασφυκτικοί πολιτικοί και γραφειοκρατικοί περιορισμοί, που σε συνδυασμό με την φτωχή κρατική χρηματοδότηση στραγγαλίζουν οικονομικά την τοπική αυτοδιοίκηση.
2. Δυνατότητα τοπικής φορολογίας, με συγκεκριμένο περιεχόμενο και ταυτόχρονη μείωση της κρατικής φορολογίας.
3. Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα στην υλοποίηση αυτοχρηματοδοτούμενων έργων, ευέλικτου και προσαρμοσμένου στις ιδιαιτερότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Για να εφαρμοστεί το μοντέλο αυτό εκτός από τις αναγκαίες θεσμικές αλλαγές, χρειάζεται επίσης ιδιαίτερη προσπάθεια και από την πλευρά της τοπικής αυτοδιοίκησης. Χρειάζεται διαφάνεια, αυτοπειθαρχία και προσεκτική διαχείριση των οικονομικών.

### 3.3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Στον Δήμο Αθηναίων έχουν από καιρό αντιληφθεί ότι η νέα εποχή απαιτεί διευθέτηση προβλημάτων, κοινωνική στήριξη, αναπτυξιακή προοπτική, προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και ενίσχυση των οικονομικών και τεχνολογικών δομών των πόλεων, στο εγγύτερο στον πολίτη θεσμικό επίπεδο.

Και αυτό το επίπεδο είναι το επίπεδο της αυτοδιοίκησης. Οι πολίτες πλέον πιστεύουν, ότι τα προβλήματα επιλύονται καλύτερα σε τοπικό επίπεδο παρά στα απρόσωπα γραφεία της κεντρικής διοίκησης.

Προσδοκούν και προσβλέπουν στους αυτοδιοικητικούς θεσμούς. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο ενισχύεται ακόμη πιο πολύ η θέση και ο ρόλος των Αναπτυξιακών Εταιρειών στις τοπικές κοινωνίες. Οι δράσεις τους, οι παρεμβάσεις τους, αλλά και η κοινωνική δυναμική που αναπτύσσουν, τις καθιστούν αναπόσπαστο μέρος κάθε δημοτικής πολιτικής.

Συγκεκριμένα τα δύο τελευταία χρόνια και αφού πρώτα εφαρμόστηκε ένα επιτυχές πρόγραμμα εξυγίανσης των οικονομικών της επιχείρησης, η Αναπτυξιακή Εταιρεία του Δήμου Αθηναίων (Α.Ε.Δ.Α) συνέταξε και κατέθεσε για λογαριασμό του Δήμου, έναν σημαντικό αριθμό προτάσεων συμμετοχής σε Ευρωπαϊκά προγράμματα και πρωτοβουλίες. Επρόκειτο για προγράμματα τα οποία αφορούσαν τόσο την αστική ανασυγκρότηση της πόλης, όσο και την διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, την ενίσχυση της αλληλεγγύης, την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού, την ισότητα των φύλων, την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και την ανάδειξη της οικονομίας, της τεχνολογίας, του τουρισμού και του πολιτισμού ως συγκριτικών πλεονεκτημάτων για την ανάπτυξη της πρωτεύουσας.

Τα ωφέληματα των προτάσεων αυτών έχουν μεγάλη διασπορά και εκτείνονται σε όλες τις γειτονιές της Αθήνας. Αγγίζουν τα πραγματικά προβλήματα της πόλης και βοηθούν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της αλληλεγγύης της πρωτεύουσας. Αναβαθμίζουν το περιβάλλον της Αθήνας και ενισχύουν την ανάπτυξη και την προοπτική της. Για πρώτη ίσως φορά η ανάπτυξη διαχέεται όχι μόνο στο κέντρο της πόλης, αλλά σε περιοχές



και γειτονιές που για δεκαετίες παρουσιάζουν μεγάλη αστική υστέρηση και υποβάθμιση. Από αυτές τις προτάσεις, οι πιο πολλές ενεκρίθηκαν, δείγμα της σοβαρής δουλειάς, αλλά και της ης μεγάλης και ολοκληρωμένης προσπάθειας που τα στελέχη της εταιρείας κατέβαλαν. Ήδη μέσα στο 2004 και μέχρι την άνοιξη του 2005 εγκρίθηκαν προγράμματα αξίας 1.599.715,00 € με περίοδο υλοποίησης έως και το 2008.

Η Α.Ε.Δ.Α συμμετέχει και υλοποιεί προγράμματα όπως οι Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, οι Ολοκληρωμένες Ζώνες Αστικής Ανάπλασης, τα προγράμματα EQUAL με την σημαντική συνεισφορά τους στην καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας, αλλά και μια πληθώρα άλλων προγραμμάτων στους τομείς των νέων τεχνολογιών, του περιβάλλοντος, του τουρισμού και της ισότητας των φύλων.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι η Αναπτυξιακή Εταιρεία λειτουργεί πλέον, ως ο βασικός τεχνικός υποστηρικτικός και επιστημονικός μηχανισμός του Δήμου, ενδυναμώνοντας έτσι το παραγόμενο έργο των υπηρεσιών του.

Η εκπόνηση μελετών, η διεξαγωγή ερευνών, η σύνταξη προδιαγραφών προκηρύξεων και η αξιολόγηση προτάσεων, σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου, ενισχύουν αποτελεσματικά την υλοποίηση των πολιτικών, που το Δημοτικό Συμβούλιο έχει αποφασίσει.

Συνολικά, η τεχνική υποστήριξη που παρέχεται από την Α.Ε.Δ.Α στο Δήμο Αθηναίων για την υλοποίηση του προγράμματός του, έχει ήδη αποφέρει 30.845.258,55 € από τα ευρωπαϊκά (22.345.258,55 €) και εθνικά (8.500.000,00 €) προγράμματα, και αναμένεται επιπλέον η έγκριση χρηματοδότησης προτάσεων ύψους 22.375.848,50 €. Το συνολικό ποσόν των παραπάνω δράσεων αθροίζεται σε 53.221.107,05 € .

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει πως η Α.Ε.Δ.Α, έχει προχωρήσει σε χρόνο ρεκόρ (2 έτη) σ' ένα πρωτόγνωρο σε μέγεθος και διασπορά αντικειμένου επιθετικό επενδυτικό πρόγραμμα για τον Δήμο Αθηναίων αλλά και γενικότερα, με μεγάλη επιτυχία στην επίτευξη των εγκρίσεων και στη διαχείριση των πολυδαίδαλων διαδικασιών του Ελληνικού



δημοσίου αλλά και των σύνθετων και αυστηρών ευρωπαϊκών κανονισμών, στη χρηματοδότηση έργων και δράσεων αλλά και στην υλοποίησή τους κάτω από το πλαίσιο αυστηρότατων ελέγχων, που διενεργούνται από τις χρηματοδοτικές αρχές.

Παράλληλα κατά την περίοδο της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων στην πρωτεύουσα, η Αναπτυξιακή Εταιρεία, σχεδίασε, υλοποίησε, επάνδρωσε και λειτούργησε, με επιτυχία το Κέντρο Επιχειρήσεων του Δήμου Αθηναίων (Κ.ΕΠΙΧ/Δ.Α), συντονίζοντας με τον τρόπο αυτό, αποτελεσματικά, όλες τις δημοτικές υπηρεσίες που εμπλέκονταν στην Ολυμπιάδα.

Τέλος, στην Α.Ε.Δ.Α προτάθηκε ν' αναλάβει να ενσωματώσει στις δραστηριότητές το πρόγραμμα της αισθητικής αναβάθμισης προσόψεων των κτηρίων της Αθήνας «ΠΡΟΣΟΨΗ», που ως σήμερα διαχειρίζονταν και υλοποιούσε η Κοινοπραξία «ΝΕΑ ΕΙΚΟΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ». Η ανάληψη από την Α.Ε.Δ.Α του παραπάνω έργου θα σημαίνει και την καθημερινή ενασχόληση της εταιρείας με την προσπάθεια αστικής ανάπτυξης της πρωτεύουσας, διευρύνοντας το εύρος και την ποιότητα των παρεμβάσεων της στον αστικό ιστό της πόλης.

Ένας επίσης σημαντικός παράγοντας για την περαιτέρω βελτίωση της θέσης της εταιρείας, θα είναι και οι αναθέσεις μελετών που θα λάβει από τον Δήμο Αθηναίων και από διάφορους άλλους φορείς (Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Γενική Γραμματεία Περιφέρειας Αττικής, Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε).

Όταν ο θεσμός λειτουργεί ορθολογικά και με γνώμονα το συμφέρον και την προοπτική της τοπικής κοινωνίας, τότε δεν υπάρχει πιθανότητα να μην κατορθώσει να αναδείξει τόσο την κοινωνική του χρησιμότητα όσο και τα επιχειρηματικά του πλεονεκτήματα.

Είναι αλήθεια ότι οι επιχειρηματικές επιλογές των Ο.Τ.Α, όταν λαμβάνουν την μορφή αναπτυξιακών εταιρειών, αποτελούν έναν χρήσιμο δείκτη του βαθμού αξιοποίησης του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου για την τοπική αυτοδιοίκηση και την επιχειρηματική της δραστηριότητα.

Ταυτόχρονα όμως είναι αλήθεια ότι κάποιοι Δήμοι στο πρόσφατο παρελθόν χρησιμοποίησαν τον θεσμό κοντόφθαλμα, χωρίς όραμα, με

αποτέλεσμα κάποιες εταιρείες να χάσουν την έξωθεν καλή μαρτυρία και να αμαυρωθεί εν μέρει ο χώρος των εταιρειών αυτών.

Σήμερα η συνεισφορά των αναπτυξιακών εταιρειών στην τοπική πρόοδο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κανέναν.

Ο θεσμός των αναπτυξιακών εταιρειών, αποτελεί επιχειρησιακό όχημα ανάπτυξης και προόδου κάθε τοπικής κοινωνίας. Αναδεικνύει καθημερινά και μάλιστα έμπρακτα, την κοινωνική του χρησιμότητα, σ' έναν ευρύ τομέα δραστηριοτήτων που επηρεάζουν θετικά και βελτιώνουν την καθημερινότητα του πολίτη.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις των δημοτών του δήμου Αθηναίων αναφορικά με τα αναπτυξιακά προγράμματα στα οποία επενδύει ο δήμος.

Η Μεθοδολογία της έρευνας αναλύεται μέσα από τρεις βασικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε μία μελέτη: το θετικισμό, τη φαινομενολογία και την ενεργητική μελέτη. Υπάρχουν ποικίλα μέσα μεθοδολογίας έρευνας. Εδώ θα επικεντρωθούμε στα τρία πιο βασικά, το θετικισμό, τη φαινομενολογία και την ενεργητική μελέτη.

Ο θετικισμός και η φαινομενολογία είναι φιλοσοφικές έννοιες των κοινωνικών επιστημών. Κάθε φιλοσοφική έννοια έχει τις δικές της αρχές και αξίες και στηρίζεται σε διαφορετικές ερευνητικές απόψεις. Φυσικά κάθε ερευνητής ακολουθεί κάποιες από τις φιλοσοφικές αυτές έννοιες.

Συχνότερα οι ερευνητές στηρίζονται στην αντίστροφη φιλοσοφία κατά τη διάρκεια της μελέτης τους δηλαδή αντιστρέφουν τα γεγονότα προκειμένου να δούνε τι θα γινόταν στην πραγματικότητα αν τα γεγονότα θα συνεβαίνανε διαφορετικά. Ο θετικισμός σαν φιλοσοφία παρουσιάζει πως πραγματικά είναι τα γεγονότα και πώς θα έπρεπε να τα μελετήσουμε στηριζόμενοι σε λογικά επιχειρήματα προκειμένου να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα .

Κάποια από τα βασικά συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε χρησιμοποιώντας αυτή τη μέθοδο είναι: 1) Ότι ο ερευνητής πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα και ανεπηρέαστα προκειμένου να καταλήξει σε σωστά συμπεράσματα. 2) Ο ερευνητής πρέπει να στηρίζεται μόνο σε στοιχεία τα οποία απορρέουν από την ερευνά του και όχι από τα προσωπικά του πιστεύω και τις αξίες που τον χαρακτηρίζουν. 3) Ο ερευνητής πρέπει να δίνει σημασία μόνο στα γεγονότα. Συγχρόνως πρέπει να γνωρίζει τις γνώμες άλλων ερευνητών να έχει γνώση της βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας του θέματος που αναλύει άλλα και της νομοθεσίας που το διέπει αν υπάρχει. Ο ερευνητής εφόσον έχει γνώση όλων των παραπάνω πρέπει να έχει την αφαιρετική ικανότητα να κρατάει από όλα τα στοιχεία που γνωρίζει μόνο αυτά που πραγματικά των ενδιαφέρουν. 4) Ο ερευνητής πρέπει να υποστηρίξει το θέμα

του χρησιμοποιώντας λειτουργικά μέσα όπως ερωτηματολόγια έχοντας ένα μεγάλο δείγμα προκειμένου να προχωρήσει σε στατιστική ανάλυση.

Αντίθετα με τον θετικισμό η φαινομενολογική έρευνα παρουσιάζει τον κόσμο να στηρίζεται μόνο σε κοινωνικά θεμέλια και όχι σε αντικειμενικά . Γι' αυτό το λόγο ο ερευνητής δεν χρειάζεται να στηριχτεί σε ανάλυση συμπεριφορών και γεγονότων αλλά σε φαινομενικά κριτήρια όπως η εμπειρία. Ο ερευνητής μπορεί να μελετάει τους γύρω του ακόμα και τον ίδιο του τον εαυτό, όποτε όμως τον "συμφέρει" μπορεί να αφαιρέσει τον εαυτό του από αυτή τη μελέτη.

Από την άλλη στην φαινομενολογική μέθοδο ο ερευνητής πέρα από την επιφάνεια των γεγονότων πρέπει να ερευνήσει και τους δευτερεύοντες παράγοντες στους οποίους στηρίζονται αυτά τα γεγονότα. Πρέπει να ελέγχει το κάθε στοιχείο σαν μια ολοκληρωμένη εικόνα , και να παράγει τις δικές του ιδέες και αντιλήψεις . Σε γενικές γραμμές η φαινομενολογική έρευνα βασίζεται σε γνώμες και αντιλήψεις άλλων πάνω στις οποίες πρέπει να στηρίζεται ο ερευνητής για να διαμορφώσει τις δικές του ιδέες και απόψεις για το θέμα.

Η τρίτη ερευνητική μέθοδος είναι η δραστική έρευνα. Αυτή η μέθοδος δανείζεται πολλά από τις προηγούμενες. Η βασική παράμετρος αυτής της μεθόδου είναι η βάση για την αλλαγή . Η αλλαγή είναι ο βασικός στόχος μιας έρευνας. Το κλασσικό μοντέλο της δραστικής μελέτης στηρίζεται σε πέντε βασικές παραμέτρους: σκοπός και επιλογή, μελέτη, αλλαγή βασισμένη σε στοιχεία - πληροφορίες αλλά και την αίσθηση του ερευνητή, προσωπική άποψη στην έρευνα, γνώσεις.

**Σκοπός και επιλογή:** Σημαίνει ότι η δραστική έρευνα δεν δέχεται την επιστήμη απόλυτα ανεξάρτητη από τις αξίες και τονίζει τη σημασία της πιθανότητας σε σχέση με την πρόβλεψη. Οι άνθρωποι πρέπει να έχουν ξεκάθαρες αξίες προκειμένου να έχουν πιο ξεκάθαρες βλέψεις αλλά και να μπορούν να τις επιτύχουν.

**Μελέτη:** Η δραστική έρευνα είναι ένας συνδυασμός επίλυσης ρεαλιστικών και πρακτικών προβλημάτων . Οπότε η έρευνα βοηθάει στην επίλυση προβληματικών καταστάσεων, χρησιμοποιώντας υπαρκτές θεωρίες και όχι κατασκευασμένες. Η μελέτη επικεντρώνεται στο πρόβλημα αλλά και στην

επίλυση του.

**Αλλαγή βασισμένη σε στοιχεία - πληροφορίες αλλά και την αίσθηση του ερευνητή:** Αυτή η παράμετρος βοηθάει στην περίπτωση που η αλλαγή είναι ο απόλυτος στόχος του ερευνητή . Ο ερευνητής κάνει συστηματική συλλογή στοιχείων μέχρι να επιτύχει το στόχο του.

**Προσωπική άποψη στην έρευνα:** Η προσωπική άποψη στην έρευνα παίζει ρόλο προκειμένου να βάλει ο ερευνητής την δική του σφραγίδα στην έρευνα.

**Γνώσεις:** Ο ερευνητής προτού αρχίσει την ερευνά του πρέπει να αυξήσει τις γνώσεις του προκειμένου να επιτύχει τον στόχο του δηλαδή να επιλύσει τα προβλήματα του οργανισμού που αναλύει.

Στη συγκεκριμένη μελέτη επιλέγεται η δραστική έρευνα συμπεριλαμβάνοντας και άλλους ανθρώπους σε αυτήν, τους δημότες δηλαδή στους οποίους απευθύνεται.

#### 4.1. ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκεται, μπορούμε να διακρίνουμε τις επιστημονικές έρευνες σε τρεις βασικές κατηγορίες, τις διερευνητικές, τις περιγραφικές και τις πειραματικές.

Οι διερευνητικές έρευνες αποβλέπουν στη διατύπωση ενός προβλήματος με σκοπό την εξέταση ή διατύπωση υποθέσεων, την ιεράρχηση προτεραιοτήτων και την ανάλυση αποκαλυπτικών καταστάσεων. Οι διερευνητικές έρευνες έχουν σαν κύριο σκοπό την ανακάλυψη και την καινοτομία, γι' αυτό και βασικό χαρακτηριστικό τους αποτελεί η ευελιξία. Σημαντική συμβολή για την επιτυχία των ερευνών αυτών θεωρείται:

- η εμπειρία και
- η συμμετοχή εμπειρογνομώνων

Οι περιγραφικές έρευνες έχουν ως σκοπό τον προσδιορισμό και την εκτίμηση των χαρακτηριστικών μιας δεδομένης κατάστασης. Για την επιτυχία των ερευνών αυτών απαιτείται:

- προσοχή για τυχόν μεροληψία.
- να είναι περισσότερο οργανωμένες, προδιαγραμμένες και σχεδιασμένες

Οι πειραματικές έρευνες αποσκοπούν στον έλεγχο της ορθότητας των υποθέσεων. Δηλαδή, με τις έρευνες αυτές ελέγχεται αν μεταξύ δύο μεταβλητών υπάρχει συστηματική σχέση, π.χ. ελέγχεται αν:

- η μια μεταβλητή εμφανίζεται πάντα με κάποια άλλη,
- οι μεταβολές μιας μεταβλητής συνοδεύονται από μεταβολές μιας άλλης.

Οι πειραματικές έρευνες στηρίζονται στο πείραμα: φυσικό ή τεχνικό, μέσω του οποίου ο ερευνητής ελέγχει το παραδεκτό μιας υπόθεσης.

Η παρούσα έρευνα κατατάσσεται στις περιγραφικές, με τη χρήση του ερωτηματολογίου, δεδομένου ότι επιθυμούμε να αποτυπώσουμε τα χαρακτηριστικά μιας δεδομένης κατάστασης.

#### **4.2.ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

Η συλλογή στοιχείων επιτυγχάνεται με δύο τρόπους. Με τη χρήση πρωτογενών πηγών και με τη χρήση δευτερογενών πηγών. Αντίστοιχα εξάγονται πρωτογενή και δευτερογενή στοιχεία της έρευνας. Τα πρωτογενή στοιχεία αναφέρονται ειδικά στο πρόβλημα ή στο αντικείμενο που εξετάζεται. Συγκεντρώνονται δηλαδή με βάση συγκεκριμένους σκοπούς ώστε να απαντήσουν σε συγκεκριμένα ερωτήματα συγκεκριμένης μελέτης. Η συλλογή τους απαιτεί περισσότερο χρόνο από ότι τα δευτερογενή και η διαδικασία είναι πιο πολύπλοκη αλλά σίγουρα τα αποτελέσματα της είναι πιο ακριβή. Ένα αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας της έρευνας είναι η λήψη της απόφασης, όσον αφορά το σχέδιο και την μεθοδολογία, που θα χρησιμοποιηθούν για την διεξαγωγή της και την συλλογή των πληροφοριών. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να γίνει η συλλογή αυτών των μέτρων και τεχνικών τα οποία θα βοηθήσουν καλύτερα στην απόκτηση πληροφοριών και απαντήσεων στις ερωτήσεις της έρευνας. Πολλές πληροφορίες της έρευνας απαιτούν διαφορετικές τεχνικές για την συλλογή των κατάλληλων δεδομένων.



Η έρευνα πρέπει να είναι ποιοτική ή ποσοτική για να γίνει περισσότερο επιθυμητή και συγκεκριμένη. Οι τύποι της έρευνας γίνονται συνήθως με ποσοτική έρευνα όπως τα ερωτηματολόγια και με ποιοτική έρευνα όπως οι προσωπικές συνεντεύξεις βάθους (in-depth interviews) και η παρατήρηση<sup>26</sup>.

Τα δευτερογενή στοιχεία, αντίθετα που συλλέγονται δεν χρησιμοποιούνται για την λύση ενός ειδικού προβλήματος. Τα δευτερογενή στοιχεία συλλέγονται από:

1. Πηγές, όπως ομιλίες και ημερίδες
2. Ιδιωτικές έρευνες
3. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
4. Έρευνες από το διαδίκτυο
5. Περιοδικά και άλλες εκδόσεις που βγαίνουν κυρίως από κρατικούς φορείς.

Βασικά πλεονεκτήματα των δευτερογενών στοιχείων είναι ότι για τη συλλογή τους απαιτείται χαμηλό κόστος και λιγότερος χρόνος. Με βάση τα κριτήρια τους, τα δευτερογενή στοιχεία θα πρέπει να είναι<sup>27</sup>:

1. **Διαθέσιμα:** Κάποιες φορές για κάποια εργασία μπορεί να μην υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.
2. **Σχετικά:** Να είναι σχετικά με την εργασία για την οποία συλλέχθηκαν.
3. **Ακριβή:** Να είναι ακριβή τα στοιχεία, δεδομένου ότι ο προσδιορισμός της ακρίβειας των ακατέργαστων στοιχείων δεν είναι πάντα εφικτός.
4. **Επαρκή:** Η επάρκεια των στοιχείων αποτελεί σημαντικό κριτήριο για την υλοποίηση μιας εργασίας.

Η συγκεκριμένη έρευνα συλλέγει πρωτογενή στοιχεία χρησιμοποιώντας ως βασικό εργαλείο της το ερωτηματολόγιο. Ένα ερωτηματολόγιο μπορεί να αποτελείται από ερωτήσεις ανοικτού ή κλειστού τύπου. Το παρόν

---

<sup>26</sup> Dibb, S. (1994). *Pride and Ferrell. Marketing, concepts and strategies*. Houghton Mifflin, σελ. 164

<sup>27</sup> Σταθακόπουλος, (2001), *Έρευνα Αγοράς*, Αθήνα: Σταμούλης

ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου, διότι λάβαμε υπόψη τα πλεονεκτήματά τους.

Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου αναγκάζουν τους ερωτώμενους να απαντήσουν μέσα από ένα προκαθορισμένο αριθμό επιλογών. Τα κύρια πλεονεκτήματα αυτής της ερώτησης είναι:

1. Η αποφυγή μεγάλου καταλόγου απαντήσεων
2. Απομάκρυνση της προκατάληψης αυτού που κάνει την έρευνα
3. Απλοποίηση στην έκδοση, κωδικοποίηση και εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Η σύνταξη του ερωτηματολογίου είναι ένας από του σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα των στοιχείων που θα συλλέγουν. Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω για να πάρει το ερωτηματολόγιο την τελική του μορφή. Αυτή έχει 6 στάδια τα οποία είναι

1. Προκαταρκτικές αποφάσεις. Ο ερευνητής πρέπει να καθορίσει
  - Τι είδους πληροφορίες είναι αναγκαίο να συλλέγουν
  - Από ποιους θα συλλέγουν
  - Με ποια μέθοδο θα συλλέγουν οι πληροφορίες
2. Αποφάσεις για το περιεχόμενο των ερωτήσεων. Αυτές αφορούν περισσότερο στις πληροφορίες που θα συλλέγουν, παρά στη μορφή και στο ύφος της κάθε ερώτησης χωριστά. Σε αυτό εδώ το στάδιο πρέπει να εξετάσουμε αν μια ερώτηση είναι αναγκαία και μετά αν η ερώτηση είναι ικανοποιητική – επαρκής, ώστε να μας δώσει τις απαιτούμενες πληροφορίες
3. Αποφάσεις για την διατύπωση των ερωτήσεων. Το στάδιο αυτό αφορά στη φρασεολογία και το λεξιλόγιο που θα χρησιμοποιηθούν για να διατυπωθεί η κάθε ερώτηση.
4. Αποφάσεις για το τύπο των ερωτήσεων. Στο στάδιο αυτό ο ερευνητής πρέπει να αποφασίσει για το τύπο των ερωτήσεων. Υπάρχουν τρεις τύποι ερωτήσεων.
  - Ανοιχτές, είναι αυτές που δίνουν την δυνατότητα και την ελευθέρια στον

ερωτώμενο να απαντήσει στην ερώτηση όπως αυτός νομίζει, χρησιμοποιώντας τις δικές του λέξεις

- Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αυτές παρέχουν την δυνατότητα στον ερωτώμενο να επιλέξει μεταξύ πολλών προεπιλογών απαντήσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις η απάντηση θα είναι μόνο μια, ενώ σε άλλες, μπορεί να δοθούν περισσότερες από μια απαντήσεις.
- Οι διχοτομικές ερωτήσεις επιτρέπουν στον ερωτώμενο να επιλέξει μόνο μια από τις δυο δυνατές απαντήσεις.

5. Αποφάσεις για τη σειρά των ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις πρέπει να έχουν μια λογική σειρά. συνήθως αρχίζουν με κάποιες ερωτήσεις γενικού περιεχομένου και για να γνωρίζει ο ερευνητής κάποια δημογραφικά χαρακτηριστικά και στην συνέχεια πάει στις γενικές ερωτήσεις και από εκεί σε κάποιες πιο ειδικές.

6. Αποφάσεις για τη διάταξη και εμφάνιση του ερωτηματολογίου. Ένα ερωτηματολόγιο πρέπει να έχει μια επαγγελματική εμφάνιση, έτσι ο ερευνητής πρέπει να προσέξει την στοίχιση των ερωτήσεων τις γραμματοσειρές κ.τ.λ.

#### **4.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ**

Στην παρούσα έρευνα ο πληθυσμός αποτελείται από τους δημότες του δήμου Αθηναίων που εξετάζονται. Το πλαίσιο δείγματος θα αποτελέσουν ο κατάλογος των δημοτών του δήμου. Τέλος, τη μονάδα δειγματοληψίας αποτελεί ο δήμος Αθηναίων. Η διανομή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε μέσα από το δήμο σε πολίτες που τον επισκέφτηκαν προκειμένου να διεκπεραιώσουν διάφορες δουλειές τους που σχετίζονταν με αυτό. Η διανομή έγινε με τη παρουσία της ερευνήτριας. Η έρευνα διήρκησε από 4/10/2009 μέχρι της 14/10/2009. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με τη βοήθεια του προγράμματος EXCEL. Η ερευνήτρια χρησιμοποίησε ένα μικρό σε μέγεθος ερωτηματολόγιο προκειμένου να μην απασχολεί το κοινό ενώ θα έπαιρνε με αυτό τον τρόπο και πιο εύκολα απαντήσεις. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε ήταν κλειστού τύπου και από τελούνταν από 12 ερωτήσεις.

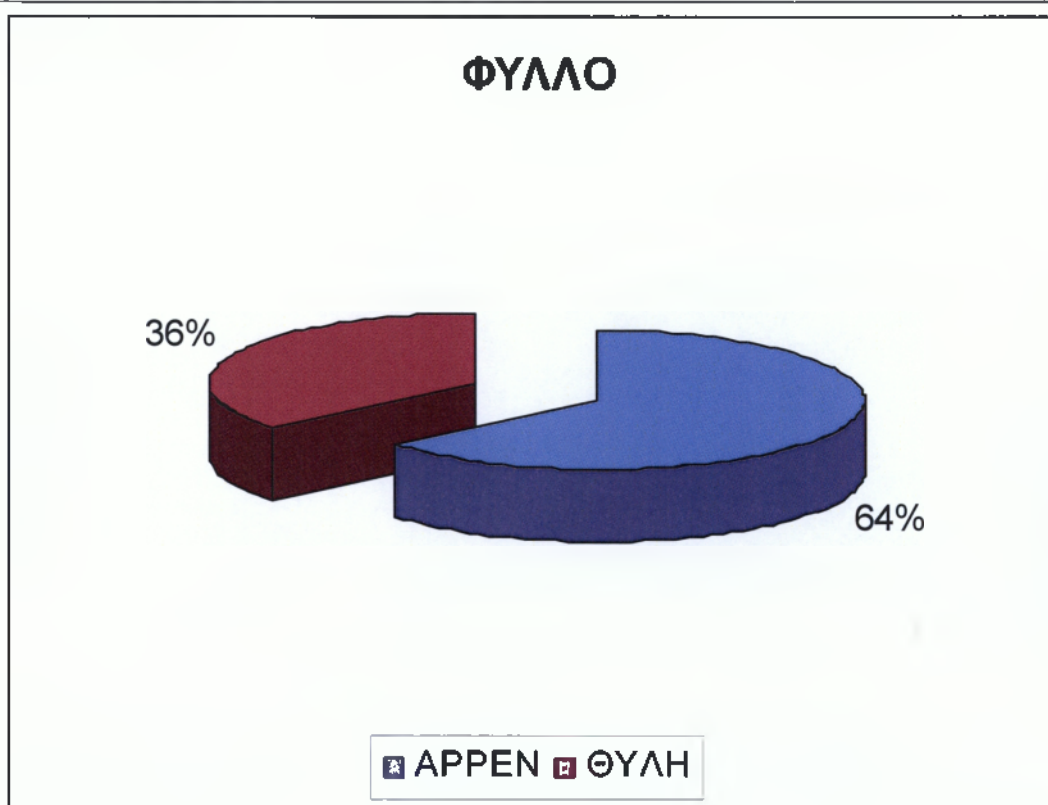
## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Στη παρούσα ενότητα παραθέτουμε τις ερωτήσεις και την ανάλυση που έγινε από τη γράφουσα σε σχέση με τις συλλεχθείσες απαντήσεις. Συγκεκριμένα

### 1η Κατηγορία Ερωτήσεων -Δημογραφικές

#### 1.Φύλλο

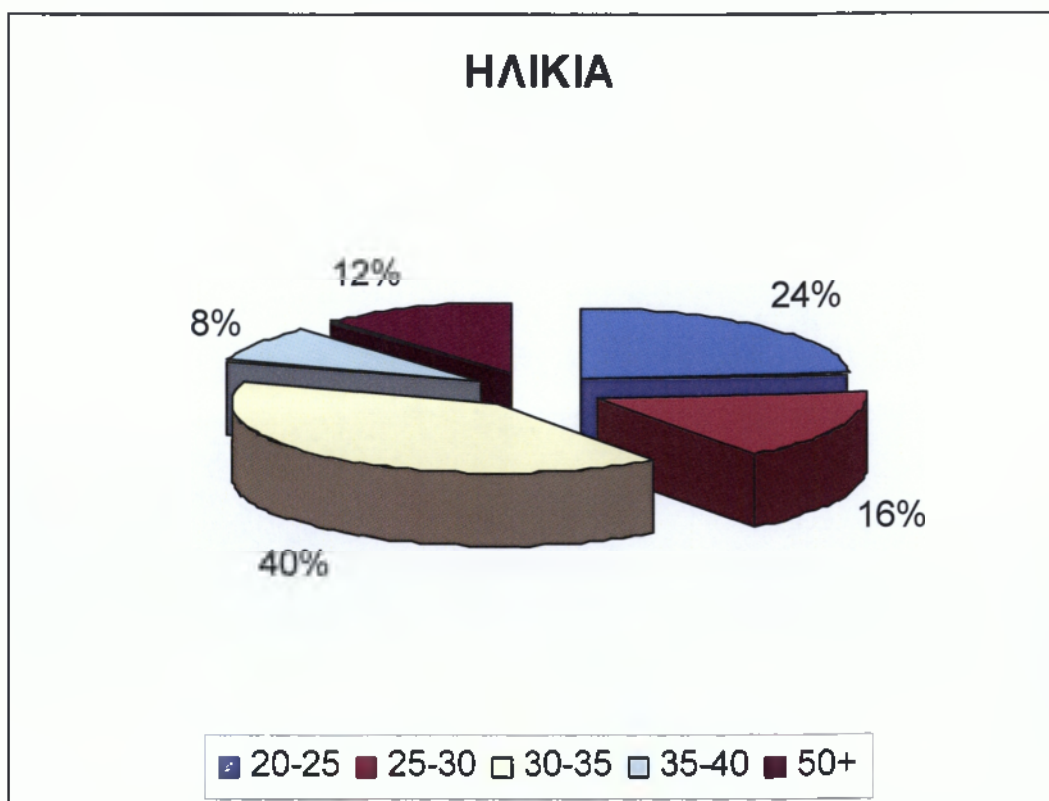
ΑΡΡΕΝ	32
ΘΥΛΗ	18



Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων ήταν άντρες. Είναι σημαντικό αυτό το στοιχείο διότι οι απαντήσεις που θα πάρουμε θα είναι πιο ουσιαστικές σε θέματα οικονομικά και λιγότερο σε θέματα κοινωνικά.

## 2. Ηλικία

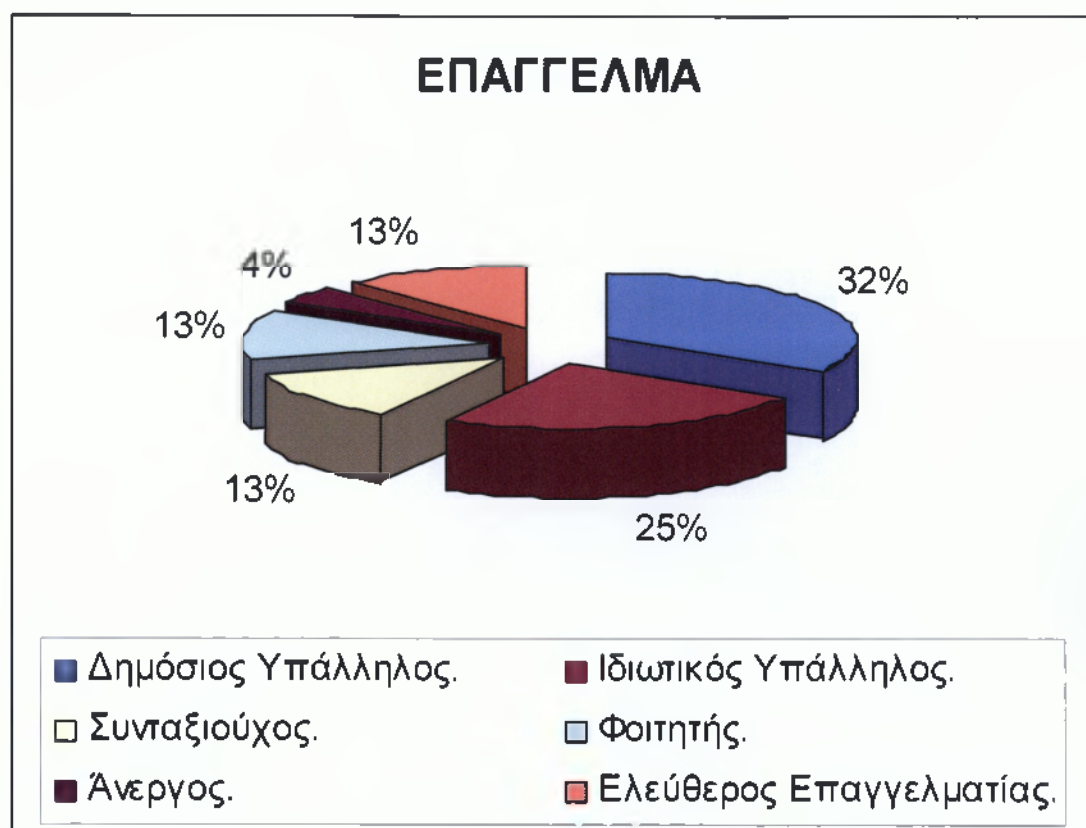
20-25	12
25-30	8
30-35	20
35-40	4
50+	6



Είχαμε νεαρές ηλικίες στο δείγμα μας πράγμα που σημαίνει ότι οι ιδέες και οι αντιλήψεις τους πλαισιώνονται περισσότερο από ένα ενδιαφέρον για το δήμο και λιγότερο από κομματικές θέσεις. Οι νεαρότερες ηλικίες μας έδωσαν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα για τα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Τα άτομα άνω των 50 ασχολήθηκαν περισσότερο με την υποστήριξη του δήμου στα μέσης και περασμένης ηλικίας άτομα. Το θετικό ήταν ότι είχαμε αποτελέσματα από όλες τις ηλικιακές βαθμίδες.

### 3.Επάγγελμα

Δημόσιος Υπάλληλος.	16
Ιδιωτικός Υπάλληλος.	12
Συνταξιούχος.	6
Φοιτητής.	6
Άνεργος.	2
Ελεύθερος Επαγγελματίας.	6



Οι περισσότεροι ερωτώμενοι ήταν δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι πράγμα που σημαίνει ότι το δείγμα μας ήταν ικανό να δώσει μια ξεκάθαρη εικόνα της λειτουργίας του δήμου, ως ενεργοί πολίτες, οι οποίοι έχουν άμεση επαφή με τη καθημερινότητα. Από την άλλοι τα υπόλοιπα μικρότερα δείγματα θα πλαισίωναν τις απαντήσεις με σκέψεις και απόψεις για τις επιχειρηματικές περιβαλλοντικές και κοινωνικές δράσεις του δήμου.



## 2η Κατηγορία Ερωτήσεων

4. Ο δήμος επενδύει σε αναπτυξιακές δράσεις.

Συμφωνώ Πολύ	28
Συμφωνώ	10
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	2
Διαφωνώ	10
Διαφωνώ Πολύ	0



Λίγοι είναι αυτοί που διαφωνούν ότι ο δήμος δεν καλύπτει τις ανάγκες των πολιτών σ' επίπεδο επενδύσεων και ανάπτυξης. Οι περισσότεροι είναι ικανοποιημένοι από τις επενδυτικές δράσεις του δήμου σ' επίπεδο επενδυτικών δράσεων.

5. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί που αφορούν στη στήριξη γυναικών είναι άριστα οργανωμένοι

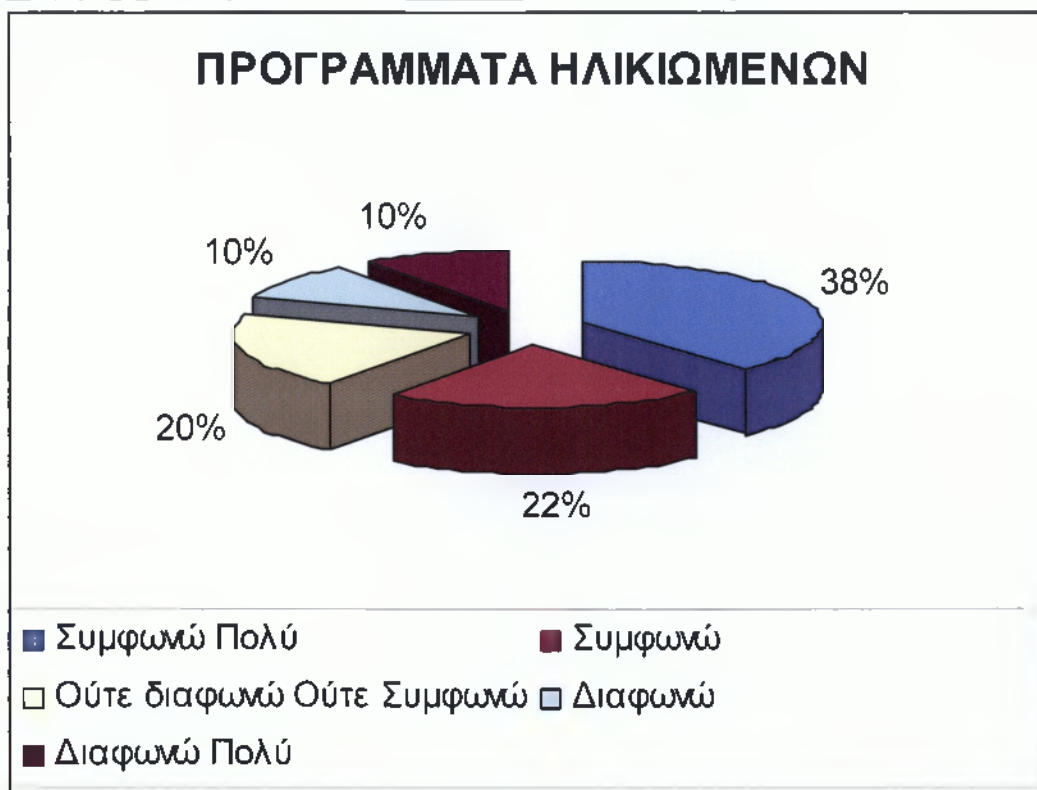
Συμφωνώ Πολύ	12
Συμφωνώ	6
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	20
Διαφωνώ	10
Διαφωνώ Πολύ	2



Στη συγκεκριμένη ερώτηση δυστυχώς δε διαφαίνεται η ποιότητα των αναπτυξιακών θεσμών του δήμου σε σχέση με την υποστήριξη των γυναικών. Συγκεκριμένα το μεγαλύτερο δείγμα δεν είναι σίγουρο και απαντά με ασάφεια την ερώτηση. Από την άλλη ένα ικανοποιητικό ποσοστό είναι ικανοποιημένο ενώ ένα ισόποσο περίπου ποσοστό διαφωνώ για τις δράσεις του δήμου στο συγκεκριμένο πεδίο.

6. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί που αφορούν στη στήριξη των ηλικιωμένων καλύπτουν τις ανάγκες τους.

Συμφωνώ Πολύ	19
Συμφωνώ	11
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	10
Διαφωνώ	5
Διαφωνώ Πολύ	5



Σ' επίπεδο ηλικιωμένων τα πράγματα είναι καλύτερα. Οι ερωτώμενοι σε μεγάλο ποσοστό δείχνουν να είναι ικανοποιημένοι από τους αναπτυξιακούς θεσμούς που αφορούν στους ηλικιωμένους. Βέβαια και εδώ υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό που παρουσιάζει αβεβαιότητα.



8. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί αφορούν σε πολιτιστικές δράσεις και ενισχύουν την πόλη και έξω από τα σύνορα.

Συμφωνώ Πολύ	2
Συμφωνώ	31
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	7
Διαφωνώ	7
Διαφωνώ Πολύ	3



Οι δημότες μετά και τη δημιουργία του μουσείου της Ακρόπολης αλλά και άλλες σχετικές δράσεις, φαίνεται να είναι πολύ ικανοποιημένοι από τους αναπτυξιακούς θεσμούς του δήμου σε σχέση με την προστασία και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδος.

9. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί αφορούν στην πράσινη ανάπτυξη και το περιβάλλον.

Συμφωνώ Πολύ	4
Συμφωνώ	12
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	14
Διαφωνώ	10
Διαφωνώ Πολύ	10



Ο δήμος φαίνεται να βρίσκεται πολύ πίσω σε σχέση με τις πράσινες δράσεις και την πράσινη ανάπτυξη, αφού οι 34 στους 50 δε δείχνουν ικανοποιημένοι από τις περιβαλλοντικές αναπτυξιακές δράσεις του δήμου και σίγουρα αυτό έχει να κάνει κυρίως με τις εκτάσεις πρασίνου και με το κυκλοφοριακό πρόβλημα.



10. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί αφορούν στην ασφάλεια των πολιτών

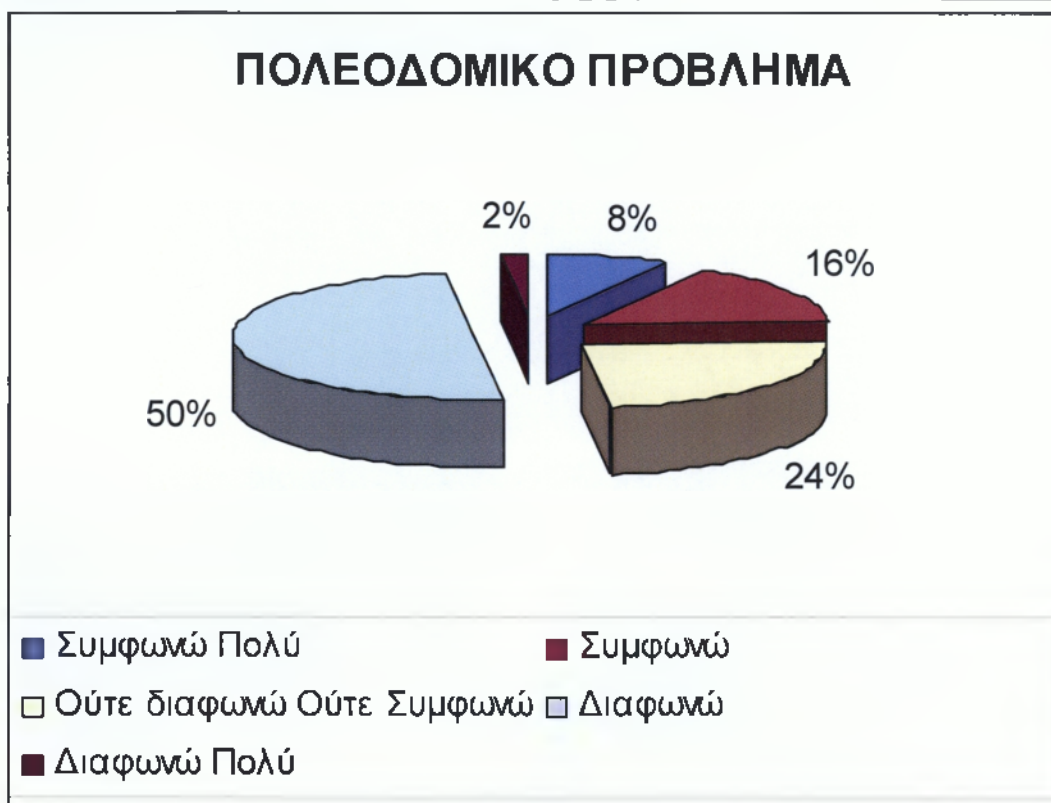
Συμφωνώ Πολύ	2
Συμφωνώ	18
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	12
Διαφωνώ	8
Διαφωνώ Πολύ	10



Η αυξημένη εγκληματικότητα ενισχύει την πεποίθηση των ερωτωμένων ότι ο δήμος δεν επενδύει σε αναπτυξιακά προγράμματα στο συγκεκριμένο τομέα.

11. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί αφορούν στο πολεοδομικό πρόβλημα του δήμου.

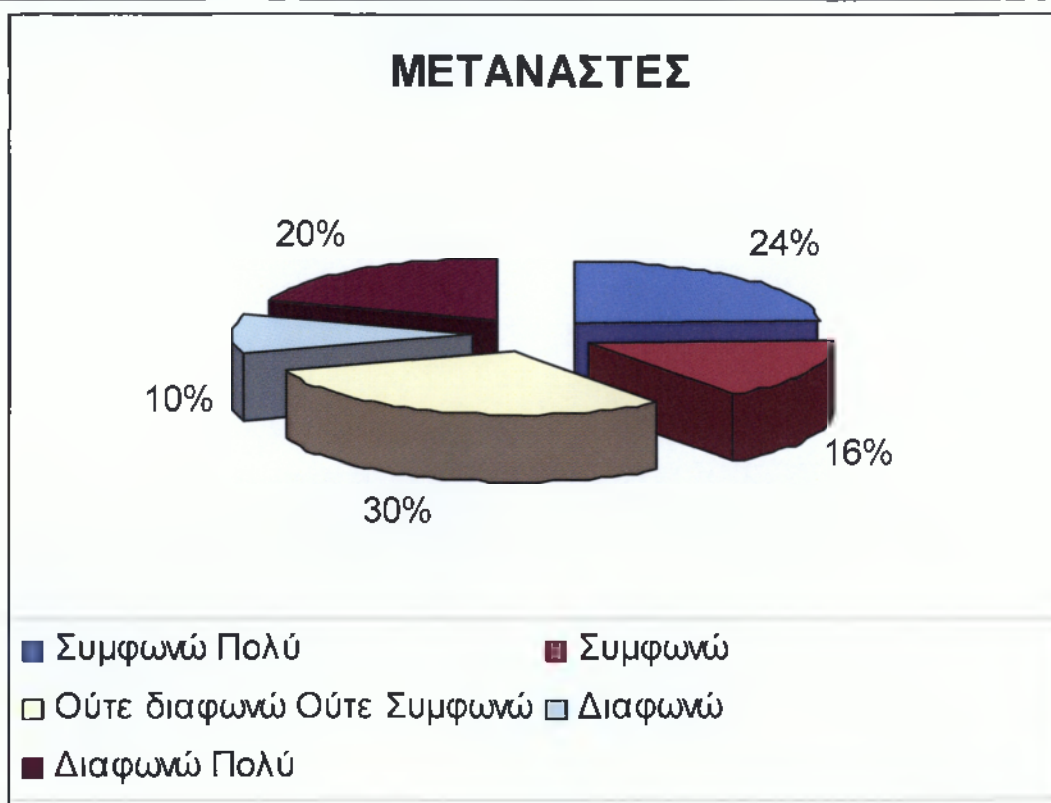
Συμφωνώ Πολύ	4
Συμφωνώ	8
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	12
Διαφωνώ	25
Διαφωνώ Πολύ	1



Εδώ οι πολίτες είναι αρκετά δυσαρεστημένοι μιας και η Αθήνα είναι αρκετά πυκνό-κατοικημένη πόλη με τεράστιο κυκλοφοριακό πρόβλημα αλλά και πρόβλημα διαβίωσης, σε πολλές περιπτώσεις, λόγω του αυξημένου πληθυσμού αλλά και της αδυναμίας τοποθέτησης όλων αυτών των κατοίκων στα στενά όρια του δήμου. Συγχρόνως υπάρχουν προβλήματα με σκουπίδια αλλά και με την έλλειψη χώρων παιχνιδιού για τα παιδιά.

12. Οι αναπτυξιακοί θεσμοί αφορούν στους μετανάστες

Συμφωνώ Πολύ	12
Συμφωνώ	8
Ούτε διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	15
Διαφωνώ	5
Διαφωνώ Πολύ	10



Σε γενικές γραμμές βλέπουμε ότι υπάρχει μια θετική σκέψη σε σχέση με τα αναπτυξιακά προγράμματα που αφορούν στους μετανάστες από το δήμο.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έπαψε να είναι αποκομμένη από το κεντρικό κράτος. Η αλλαγή αυτή δεν ήταν αποτέλεσμα καμίας επανάστασης ούτε έγινε από τη μια μέρα στην άλλη. Αντίθετα είναι μία αργή πορεία που περιλαμβάνει οπισθοδρομήσεις, παλινωδίες κ.λ.π και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Η δημιουργία μίας νέας ευρωπαϊκής κουλτούρας που θα στηρίζεται και θα προβάλλει τα τοπικά και περιφερειακά πολιτικά-πολιτιστικά πρότυπα και ιδιομορφίες είναι κατά τη γνώμη μου η διέξοδος για τα θέματα τοπικής ανάπτυξης. Η προσπάθεια για να ξαναγίνει η πολιτική ελκυστική εμπεριέχει δύο σκέλη: α) την καλύτερη ικανοποίηση του δημότη και β) τη δημιουργία νέων θεσμών που θα προαγάγουν τη δημοκρατική συμμετοχή και τον έλεγχο στα κέντρα λήψης των τοπικών αποφάσεων. Συγκεκριμένα για το δήμο Αθηναίων η υψηλή αξιολόγηση για την ελληνική οικονομική πραγματικότητα με Α2 από το διεθνή οργανισμό Moody's, βάζει σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική την οικονομική πολιτική του Δήμου Αθηναίων. Η σημερινή δημοτική αρχή, έχοντας ακολουθήσει ένα ολοκληρωμένο και συγκροτημένο πρόγραμμα οικονομικής διαχείρισης και επενδυτικής δράσης, με σημαντικά οφέλη, δηλώνει ότι ο Δήμος Αθηναίων δεν χρειάζεται να προσφύγει σε νέο δανεισμό. Η αξιολόγηση, όμως, δημιουργεί για το Δήμο δυνατότητες και ευκαιρίες σε μια μακροπρόθεσμη βάση.

Ολοκληρώνοντας την εργασία και με βάση το θεωρητικό και πρακτικό μέρος της καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο Δήμος Αθηναίων έχει προχωρήσει σε αναπτυξιακά προγράμματα που αφορούν στην ικανοποίηση των πολιτών τους. Συγκεκριμένα ο δήμος Αθηναίων έχει προσφέρει αρκετά στους ηλικιωμένους αλλά και στη νεανική επιχειρηματικότητα. Επίσης ο δήμος προωθεί δράσεις που αφορούν στην ανάπτυξη του πολιτισμού, όπως είναι το μουσείο της Ακρόπολης, ενώ τέλος υπάρχουν θετικές σκέψεις σε σχέση με τα αναπτυξιακά προγράμματα που αφορούν στους μετανάστες .

Δυστυχώς όμως ο δήμος Αθηναίων δεν έχει επενδύσει αρκετά στα προγράμματα που αφορούν στην υποστήριξη των γυναικών, τα οποία δεν είναι πλήρως ικανοποιητικά από τους δημότες, αλλά και στους αναπτυξιακούς

θεσμούς της πράσινης ανάπτυξης, θέματα που χρήζουν περισσότερης προσοχής. Οι πυρκαγιές δε του καλοκαιριού επιδείνωσαν τη κατάσταση αυξάνοντας την ανάγκη των πολιτών για περαιτέρω ενίσχυση του πρασίνου. Επίσης η αυξημένη εγκληματικότητα ενισχύει την πεποίθηση των πολιτών ότι ο δήμος δεν επενδύει σε αναπτυξιακά προγράμματα στο συγκεκριμένο τομέα. Τέλος οι πολίτες είναι αρκετά δυσαρεστημένοι από το πολεοδομικό πρόβλημα της πόλης τους δεδομένου ότι η Αθήνα είναι αρκετά πυκνό-κατοικημένη πόλη με τεράστιο κυκλοφοριακό πρόβλημα αλλά και πρόβλημα διαβίωσης. Συγχρόνως υπάρχουν προβλήματα με σκουπίδια αλλά και με την έλλειψη χώρων παιχνιδιού για τα παιδιά. Επομένως ο δήμος οφείλει να επενδύσει περισσότερο σε αναπτυξιακά προγράμματα που αφορούν στο πολεοδομικό της Αθήνας.

Με βάση όλα τα παραπάνω καταλήγουμε ότι ο δήμος θα πρέπει να εξοικονομήσει περαιτέρω πόρους μέσα από την επιχειρηματικότητα την οποία και ενισχύει ενώ θα πρέπει να ενισχύσει και τη πράσινη ενέργεια η οποία θα βοηθήσει σε επίπεδο εξοικονόμησης περαιτέρω πόρων τους οποίους θα επενδύσει ο δήμος στους τομείς που υστερεί.

Τέλος λόγω και της ευρύτερης οικονομικής κρίσης ο δήμος θα πρέπει να εξοικονομήσει πόρους από τις υπάρχουσες δομές που έχει ώστε και με την ευρύτερη ενίσχυση που μπορεί να υπάρξει από το κράτος να επενδύσει στους αναπτυξιακούς θεσμούς και να βελτιώσει την υπάρχουσα κατάσταση ώστε να ικανοποιήσει περαιτέρω τους πολίτες.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dibb, S. (1994). *Pride and Ferrell. Marketing, concepts and strategies*. Houghton Mifflin, σελ. 164
2. Dunleavy P., 1984, «The Limits to Local Government», Mac Millan
3. Hesse JI. & Sharpe L.J, 1991, «Local Government in International Perspective: Some Comparative Observations», Baden-Baden
4. Pierson C, 1991, «Beyond the Welfare State?, The New Political Economy of Welfare», Cambridge: Polity Press
5. prosanatolismoi, 2008 α, Τοπική Αυτοδιοίκηση, [http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=38&Itemid=23#chap34](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=38&Itemid=23#chap34)
6. Αναστασόπουλου Γ.,(2004), Οι δημόσιες ενισχύσεις της Οικονομίας, σ. 27, Κουτούπα Ε.,(2005), Ο νέος θεσμός των προγραμματικών συμφωνιών σε Αρμενόπουλος Ι.,(2007), σ.8 Α
7. Αναστόπουλου Δ.,(2005),Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις, Νομική - Θεσμική Θεώρηση
8. Αναστόπουλου Μ.,(2007), Επιχειρήσεις, συμμετοχές και κοινοπραξίες των Ο.Τ.Α., σ. 103 - 104.
9. Ανθρακίδης Θ., 2009, Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα: Το μέλλον και οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών, ανακτημένο από:  
<http://www.facebook.com/topic.php?uid=27897696110&topic=11049>  
στις 30-10-09
10. Αποστολάκης Ι., Λουκής Ε., Χάλαρης Ι.,2004, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, ΕΣΔΔΑ - ΕΚΔΔ / ΙΔΕ, Διοικητικός εκσυγχρονισμός, Κείμενα συνεδρίου



11. Βαβούρα Γ.,(2005), Οι δημόσιες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Δυνατότητες και Περιορισμοί σε «ΚΕΔΕΟ», Δημόσιος Τομέας και Δημόσια Επιχείρηση στην Ευρώπη του 2] ου αιώνα. 65
12. Γκέκας Ρ. Οι νέες σχέσεις κεντρικού και τοπικού δημόσιου τομέα με αφορμή τον περιορισμό των κρατικών επιχορηγήσεων και την αύξηση των τοπικών φορολογικών εσόδων Τεύχος 15 Ιούνιος 2000
13. Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση από <http://www.cityofathens.gr/>
14. Δήμος Αθηναίων., (2009), Ανάκτηση στις 2-10-2009 από <http://www.cityofathens.gr/>
15. Δικτυακός Τόπος Αναπτυξιακού Προγράμματος ΘΗΣΕΑΣ <http://www.ypes.gr/thiseas>
16. Καλογήρου Γ., Καρούνος Θ., Καρούνου Β., Κορμπέτης Δ., Πρίφτης Θ., Πρωτόγερου Α., 2006, Δήμοι στην Κοινωνία της Πληροφορίας, ΚΕΔΚΕ, ΕΜΠ
17. Κατσούλη Δ.,(2003), Η ανεκπλήρωτη αυτοδιοίκηση, σ. 57
18. Κλειώση Χ.,(2005), Το Σύνταγμα και η οργάνωση της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως σε «Επιθεώρηση Τοπικής Αυτοδιοικήσεως», τεύχος Ιουλίου, σ. 1268
19. Λιγωμένου Σ.,(2007), Οι προγραμματικές συμβάσεις σε «Επιθεώρηση Διοικητικού Δικαίου», τόμο 42, τεύχος. 2, σ. 250
20. Μουστάκας, Μ., 2000, «Οι αρμοδιότητες της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης», εκδ. Σάκκουλα
21. Παπαγιάννη Σ.,(2006), Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, σ.. 499
22. Ραΐκου Σ.,(2004), Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, τόμο Β., τεύχος Β, 1984,σ.151.
23. Σιωνδάμη Ν.,(2006), Το κράτος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα,σ.117

24. Σπανού, Ρήγος, Σπουρδαλάκης, 1997, «Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση: Προσδοκίες και προοπτικές», Σάκκουλα
25. Σταθακόπουλος,(2001), *Έρευνα Αγοράς*, Αθήνα: Σταμούλης
26. Σύμβουλοι Ανάπτυξης, 2009, ανακτημένο από:  
<http://www.idimon.gr/site/xPage.asp?sid=8515&LangId=1>
27. Τριανταφυλλοπούλου, Α., 2006, Τοπική Αυτοδιοίκηση και Τοπική Οικονομία, περιοδικό Διάπλους, τεύχος 11,  
[http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com\\_content&task=view&id=41&Itemid=23](http://www.prosanatolismoi.gr/main/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=23)
28. Χλέπας, Ν., 1994, «Η πολυβάθμια αυτοδιοίκηση», εκδ. Σάκκουλα
29. Χρυσανθάκης, Χ., 1998, «Η θεσμική μεταρρύθμιση της πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης , Το Σχέδιο 'Ιωάννης Καποδίστριας'», Σάκκουλας
30. Χρυσίκου, Τ., 1998, «Η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα», εκδ. Αναστασίου